

Svenska örlogsfartyg 1571-1590

Jan Glete

Ursprungligen upprättad 29/4 2003, revideras löpande

Detta är en arbetspromemoria. Resultaten är preliminära, de revideras löpande och på vissa ställen finns anteckningar om behov av ytterligare kontroll av källor. Texten innehåller ett stort antal förkortningar och hänvisningar som kan vara svåra att förstå för den som inte är insatt i källmaterialet. Promemorian utgör en del av underlaget för "List of Swedish warships, 1521-1721".

Inledning

Omfattning och avgränsningar

Detta är en sammanställning av arkivdata för en historisk fartygslista över svenska örlogsfartyg åren 1571-90. Syftet är att klarlägga fartygens tillkomst (år, byggnadsort eller tidigare ägare, omständigheter), fartygsnamn och kontinuitet (d v s vilka fartygsnamn i källmaterialet som motsvarar ett fartyg) samt avgång ur fartygsbeståndet (år, ort, omständigheter). En bedömning har även gjorts av om fartyget gjort tjänst som örlogsfartyg eller enbart som transportfartyg. Gränfallen har tagits med även om de bedömts som icke stridande fartyg. Mindre och helt obeväpnade transportfartyg (skutor, m m) har inte undersökts systematiskt. Fartyg som tillhörde hovet har tagits med i den mån de bedömts vara användbara som örlogsfartyg. Nedre gränsen för större örlogsfartyg är ett displacement i storleksordningen 300 ton. Under denna gräns finns främst barkar, bojorter och pinkor men även ett mindre antal "skepp". Någon nedre gräns för farkoster har inte använts utan alla farkoster med beväpning har beaktats, dock med undantag för hovets håpar (roddfartyg av finsk typ) samt det betydande antal lodjor som finns under 1580-talet.

Listan avser endast att vara fullständig i fråga om örlogsfartyg, d v s beväpnade fartyg avsedda för strid. Denna grupp urskiljdes redan av samtiden. Det finns således tre listor som uttryckligen räknar upp antalet örlogsskepp för året 1570 (planeringshandling i M 1761 samt listor över örlogsskepp som varit i tjänst, Sandbergiska samlingen, Z 2779-80 och SH 25:2). Det fartygsregister som Kammaren upprättade 1578/79 (Sandbergiska samlingen, f Z 2953-6) är uttryckligen avgränsade till att gälla örlogsfartyg och tar inte med lastfartyg och båtar som vi vet fanns. Gränsen mellan örlogsfartyg å ena sidan, transportfartyg och större båtar å den andra var inte knivskarp, i synnerhet inte beträffande erövrade fartyg. Under 1560-talet syns gränsen tydligt genom att alla fartyg är mobiliserade för krig varför örlogsfartygen i praktiken är de som är beväpnade med artilleri. Under 1570- och 1580-talen var många fartyg aldrig fullt beväpnade varför detta kriterium blir mindre tydligt. I praktiken är dock gränfallen få och de har tagits med i listan för att göra denna så komplett som möjligt.

Sedan 1560-talet har en praktiskt taget total särskillnad mellan räkenskaper rörande Kungl Majt:s örlogsskepp och lokala ("slotsens") skepp, skutor, jakter och båtar upprätthållits och särskilda räkenskaper förts för varv och skeppsgårdar. Undantagen är Älvsborg där inga särskilda räkenskaper fördes samt, omvänt, Kalmar där smärre lokala fartyg redovisades i särskilda skeppsgårdsräkenskaper. Hertig Karls talrika fartyg ingår inte i förteckningen, trots att åtskilliga av dem kan ha varit användbara som örlogsfartyg. Undantaget är hertigen två

stora skepp Elefanten och Lejonet vilka var byggda som örlogsfartyg och endast mot periodens slut började användas som handelsfartyg.

Flottans namnskick utmärktes under Johan III:s och Sigismunds regeringsperioder av en hög grad av förvirring, betydligt större än före 1570 och efter 1599 då hertig Karl ger fartyg bestämda namn för att minska förvirringen, som verkar ha varit besvärande redan i samtiden. Många fartyg har endast haft ett provisoriskt och närmast informellt namn efter byggnadsorten, andra har flera namn samtidigt medan andra åter byter namn en eller flera gånger. Det är t ex inte ovanligt att det år efter år finns ett namn Skeppsrullan och ett annat i Arkliregistret medan skeppsgårdsräkenskaper, löningsregister, provianträkenskaper och arkliräkningar ofta har andra namn på fartyg än de som används i Rullan och Registret. Här har i första hand de namn som användes i de senare två serierna använts och någon ambition att ta med alla namnvariationer har inte eftersträvat. Fartygstypologin är ofta också förvirrad. En rad mindre fartyg kallas omväxlande galeja, bark och jakt och skillnaden mellan jakt och båt/skärbåt är likaså flytande. Så långt möjligt har beväpningen fått avgöra. Det blir då tydligt att verkliga galärer inte byggdes förrän 1583/84.

Displacement

Displacement anges i metriska ton för att ge en *ungefärlig* uppfattning av fartygens storlek. För fartyg över 1,000 ton har displacementet avrundats till jämna 100-tal ton, för fartyg mellan 300 och 1,000 ton till jämna 50-tal ton, för fartyg mellan 100 och 300 ton till närmaste 25-tal ton och för fartyg under 100 ton till närmaste 10-tal ton. I åtskilliga fall, särskilt beträffande mindre och erövrade fartyg är osäkerheten beträffande displacementet betydande och många uppgifter är approximativa eller försedda med frågetecken. En fullständig redogörelse för hur displacement beräknats för varje individuellt skepp kan inte ges här. Däremot anges med mindre stil för varje fartyg de viktigaste uppgifterna som använts för beräkningarna. För örlogsfartyg som fanns i början av 1571, se arbets-PM "Svenska örlogsfartyg 1561-70".

Lästetal: Det finns inga listor med uppskattningar av fartygens lästetal från denna period. Enstaka uppgifter finns för vissa fartyg men endast den för Hälsinge Lejonet (1584) är av intresse eftersom den uttryckligen anger att det rör sig om en läst om 18 tunnor.

Kabelstångens omkrets: Denna anges i tacklingsinventarier för 1568-73 (SH 28:1) samt i en rad inventarier från omkring 1573. För enstaka fartyg finns uppgifter i andra källor. Ett ankartågs genomsnittsomkrets står ungefärligen i proportion till ankarets vikt och det största ankarets vikt för varje fartyg bör stå i ungefärlig proportion till fartygets displacement. Approximativt står fartygens displacement i proportion till kvadraten på den grövsta ankarkabelns omkrets. Man måste dock kontrollera att fartygen verkligen har sitt tjockaste ankartåg i inventariet, vilket kan göras genom jämförelser mellan olika år. Vidare måste beaktas att det förefaller som om skeppen under 1500-talet successivt fick något tunnare kablar i proportion till storleken, måhända på grund av förbättrad kvalitet i kabeltillverkningen eller förbättrade och lättare ankaren.

Besättning: Här används i huvudsak de normativa listorna för 1578 (SMHF 4:8) och 1579 (SH 35:2). Besättningarna kan antas stå i ungefärlig proportion till fartygens storlek men de olika normativa listorna har olika normer för hur stor besättning flottan ska ha.

Bestyckning: Endast ett urval av bestyckningens styrka har tagits med, främst för att finna den "normala" eller "maximala" bestyckningen under årtiondet. Bestyckningen från senare hälften

av 1560-talet var relativt stabil och kan anses som den "normala". 1570 var normerande för de bestyckningsplan som upprättades 1579 och används här för de skepp som finns med i denna. För andra skepp används den maximala bestyckningen så långt den kan fastställas. Jämfört med tidigare årtionden har stenbössor i stort sett utgått, antalet järnskytt av grövre kalibrer minskar liksom antalet falkoner och hakar. De flesta pjäser med en kaliber av ett pund eller grövre är kopparskytt varför effektberäkningar är något mer tillförlitliga än före 1570.

Det bästa måttet på bestyckning för att beräkna deplacement vore kanonernas totala vikt men detta saknas i stort sett, även om uppskattningar kan göras. F n har endast beräkningar gjorts av artilleriets effekt på varje fartyg, mätt som total vikt av de projektiler det kunde avfyra. Artilleriets effekt har beräknats efter de vikter i skålpund som anges för runda lod i kontraktet med kanongjutarna 1564 (Th Jakobsson, *Beväpning och beklädnad*, supplementvolym II till *Sveriges krig 1611-1632*, Stockholm, 1938, s 35-37):

hel kartog	40
3/4 kartog	30
½ kartog	20
notslinga	20
fältslinga	10
3/4 slinga	7
½ slinga	3
dubbel falkonett	2
enkel falkonett	1

Dessa vikter gäller endast kopparkanoner tillverkade från 1564 och några år framåt och det finns sannolikt många individuella variationer. Ett stort antal kanoner som användes långt framåt i tiden göts dock enligt detta kontrakt och användes under många år varför de angivna vikterna är användbara approximationer. Effekten av en projektil avfyrad från en smidd järnkanon var dock väsentligt mindre än för en gjuten kopparkanon och en smidd kanon var väsentligt lättare än en kopparkanon med samma kaliber.

Alla beräkningar av artilleriets effekt är f n mycket ungefärliga och ofullständiga och bör inte användas för att dra några mer bestämda slutsatser.

Underlag till sammanställningen

De arkivserier som undersökts är främst Skeppsgårdshandlingar, Strödda militiehandlingar före 1631/flottan, Löningsregister, Provianträkenskaper, Kaperiräkenskaper, Varuhus och Handling, Finska Cameralia, Sandbergska samlingen, Arkliiräkningar (KrA) och M-samlingen. Landskapshandlingar och Finska Riksarkivets serie Äldre räkenskaper (i huvudsak finska Landskapshandlingar) har undersökts selektivt för att finna information från orter (främst kungliga slott och gårdar) där andra uppgifter visar att fartyg byggts eller underhållits. Riksregistraturet har undersökts med hjälp av Axel Zetterstens och Dan Johanssons excerpter om flottan, kompletterat med egna läsningar av vissa brev. Andra serier i Riksarkivet och Krigsarkivet har excerperats endast i den mån arkivförteckningar och andra uppgifter givit anledning att misstänka att uppgifter av intresse kunde finnas.

Från början av 1570-talet sökte Kammaren bringa ordning i redovisningen av fartygsinventarier genom att upprätta en s k Skeppsrulla där alla inventarier samt avgång och tillkomst av sådana årligen förtecknades. I praktiken blev detta även ett fartygsregister, kallat

Skeppsrullan, där tillkomst och avgång av fartyg antecknades. Skeppsrullan kompletterades ofta med särskilda register (index) över fartygsbeståndet under ett eller flera år. Dessa register har uppenbarligen förts för att Kammaren skulle kunna hålla reda på Kungl Majt fartyg, sannolikt främst för att inte tappa bort några redovisningsansvariga skeppare. Denna rulla och olika handlingar med anknytning till den är mycket värdefulla även om anteckningarna inte är fullständiga. Skeppsrullan är skriven från Stockholms horisont och erövrade fartyg infördes ofta först efter flera år eller inte alls. Nybyggda fartyg fördes in när de kom från varven till Stockholm. Rullan måste även behandlas med sedvanlig källkritik eftersom det är uppenbart att Kammaren inte hade full information om alla fartyg. Den skeppsrulla som är daterad 18/5 1573 (SH 28:1) och som i fråga om uppbörd och utgift går tillbaka till inventeringen 8/10 1568 (vid Johan III:s maktövertagande) anger i många fall fartygens avgångsår till 1572 vilket vid kontroll ofta visar sig vara fel. En viktig handling som sannolikt upprättats för att få överblick och korrigera tidigare fel är ett register över örlogsskepp från den tid Johan III kom till makten t o m 1578. Den finns i Sandbergsska samlingen (RA) (f Z 2953-6) och har tryckts som bilaga till *Svenska Flottans Historia*, I (1942), dock med en del avskrivningsfel (refereras som 1568/78).

Kammaren/arkliet hade sedan omkring 1560 fört ett likartat årligt register på de arklipersedlar som var ute på uppbörd på fartygen. Det hade redan före 1570 nått en standardiserad form som fortsätter under 1570- och 1580-talen (upphör eller har gått förlorat efter 1587) men eftersom många nybyggda fartyg aldrig fick arklippuppbörd är det mindre informativt. Det kompletteras dock av en plan från flottans bestyckning från 1579 samt bemanningsplaner från 1578 och 1579 som visar hur samtliga örlogsfartyg var tänkta att bemannas och beväpnas vid krig, även om bestyckningsplanen delvis återger en föråldrad bestyckning med åtskilliga smidesjärnspjäser som i praktiken knappast hade kommit att användas under 1580-talet. Orsaken är att skeppens bestyckning år 1570 använts som norm vilket är ett belägg för att den utformats från tillgängliga dokument inom Kammaren snarare än av en sakkunnig artillerist.

De typer av handlingar som främst har använts är

- Brev som ger upplysningar om flottans fartygsbestånd (främst RR och M-samlingen)
- Ordningar, uträkningar och förslag (d v s ”stater” och ”anordningar”) samt andra planhandlingar rörande främst skeppsbyggeri, ibland också rörande flottans utrustning (SH, SMHF)
- Bestycknings- och bemanningsplaner: främst från 1578-79 (SMHF 4:8, SH 35:2).
- Skeppsinventarier: Skeppsrullan med bihandlingar (SH, SMHF, Sandbergsska samlingen)
- Arklieregister: register över de arklipersedlar som flottans fartyg hade på uppbörd fördelade på fartyg och därmed även ett register över beväpnade fartyg (SH, SMHF, SMHA D (arkli), AR)
- Skeppsgårdsräkenskaper: material levererat till skeppsgårdarna och vidare levererat till fartygen (SH, SMHF, Landskapshandlingar, Äldre Räkenskaper, FRA)
- Varvsräkenskaper: räkenskaper från varv i landsorten som omfattar såväl materiel som proviant och avlöning (SH, SMHF, Landskapshandlingar, Äldre Räkenskaper, FRA)
- Mantalsregister (SH, SMHF)
- Lönerregister: pengar och kläde (SH, SMHF, LönR, LH)
- Provianträkenskaper (SH, ProvR, LH)
- Arkliträkenskaper: leveranser av arklimateriel till fartygen från arkliets förråd och återleveranser från fartygen till förråden, även uppgifter om arklipersedlar som förlorats vid fartygsförluster eller följt med skänkta och sålda fartyg (AR)

- Kaperiräkenskaper: ger främst uppgifter om kapat gods men ofta även namn på kapade fartyg (KapR)

Stavning

Stavningen har normaliserats, främst för att underlätta sökning i dator. Sammansatta namn av typen Nyköpingsbarken både särstavades och skrevs ihop i det samtida källmaterialet, t o m i samma handling. Här tillämpas i huvudsak särstavning.

Disposition

Fartygslistan är indelad i:

Större örlogsskepp (minst 300 ton)

Mindre örlogsfartyg: Skepp, barkar, bojorter, pinkor, jakter (mindre än 300 ton)

Galärer

Kexholmsflottan

Inom varje kategori är fartygen indelade i:

fartyg som fanns i början av 1571

fartyg som nybyggts för flottan 1571-90

fartyg som köpts till flottan 1571-90

fartyg som erövrats och tagits i tjänst 1571-90

Namn på örlogsfartyg som fanns vid periodens början skrivs med *kursiv stil*. Namn på örlogsfartyg som tillkommer under perioden skrivs med **fet stil**. Alternativa namn som kräver särskilt utredning skrivs understrukna. Text om fartyg som utretts men inte ansetts höra hemma bland örlogsfartyg under denna tidsperiod skrivs med mindre stil.

Förkortningar

Förkortningar

AR	Arklikräkningar (Krigsarkivet)
Arkliinv	Arkliinventarium; inventarium över arkli vid viss tidpunkt
Arkliereg	Register över arkli ombord på fartyg (årliga) finns främst i SH
Arkliiräk	Arkliiräkenskap; räkenskap över arklipersedlar under ett år
Depl	Deplacement (underlag till uppskattning av)
FRA	Finska Riksarkivet, Äldre räkenskapsserien (i huvudsak finska landskapshandlingar)
HKR	Hertig Karls registratur
J	Järnkanoner
ing	ingående
inv	inventarium, inventarier
K	Kopparkanoner
KapR	Kaperiräkenskaper
KrA	Krigsarkivet
L	läster
LH	Landskapshandlingar

LönR	Löningsregister
MR	Militieräkningar (Krigsarkivet)
p	pund
ProvR	Provanträskenskaper
RA	Riksarkivet
RR	Riksregistraturet
SH	Skeppsgårdshandlingar
skg	skeppsgård
Skgr	Skeppsgårdsräkenskaper (i SH och SMHF)
SMHA	Strödda militiehandlingar före 1631, Armén
SMHF	Strödda militiehandlingar före 1631, Flottan
SR	Skeppsrullan (årlig räkenskap och inventarium över fartygens inventarier, finns i SH och i någon mån SMHF)
Sth	Stockholm
SödH	Södermanlands Handling
utg	utgående
u å	utan angivet år
VglH	Västergötlands Handling
ÖglH	Östergötlands Handling
"	tum

Skeppsbyggnader enligt räkenskaperna

Sammanställning av byggande av nya fartyg (kallat skeppsbyggnader enligt de samtida handlingarna även om det som byggdes inte kallades skepp utan jakt, bark, galeja o s v) på olika platser som omtalas i räkenskaper vid Stockholms skeppsgård och i ”ordningar” och register över räkenskapsförare (markerade med x) samt i bevarade räkenskaper från varvsverksamheten i Skeppsgårdshandlingar och Landskapshandlingar (markerade med X).

Skeppsbyggande nämnt i räkenskaper för åren

	1571	1572	1573	1574	1575	1576	1577	1578	1579	1580
Stockholm	X	X	X							
Älvsborg									Xx	X
Björkenäs	x	(x)	(x)	Xx	Xx	Xx	(x)	(x)	Xx	Xx
Fågelvik (Småland?)				x	x					
Mölstadeås/Stranda hd								x	x	Xx
Västervik	(x)	(x)	x	x	x	x	x	x	-	-
Östergötland									x	
Häringe		Xx	x	x	Xx	Xx	x	Xx	x	
Harbovik					Xx	Xx	Xx	Xx	Xx	X
Älvkarleby/Roteskär				x	Xx	Xx	Xx	Xx	x	x
Kungsör										X
Hälsingland					x				Xx	Xx
Ångermanland								Xx	Xx	Xx
Finland					x					
Åbo	x									
Helsingfors			x	(x)						
Kalvö		X	Xx	X	Xx(Älgen)					
Angeludd/Haliko					Xx	Xx	Xx	x	-	-
Björneborg		x	X						x?X	Xx
Raumo									Xx	Xx
Österbotten										Xx
Västerbotten										x

SkGR Sth 1571 skeppsbyggnad i Åbo, Kalmar

SkGR Sth 1572 skeppsbyggnad vid Kalmar uppå Björkenäs

SR 18/5-73 skeppsbyggnaden vid Kalvö 20/5-72

SR 1575 skeppsbyggnad vid Foglavik 1574, Häringe byggnation 1573 (Fogelvik, flera finns bl a vid Valdemarsviken i Norra Tjust)

SkGR, Sth 1575 skeppsbyggnad i Fuglavik/Fogelvik, Västervik, Harbovik, Hälsingland, Älvkarleby, Finland, Häringe samt Nye Älgen

SR 1576 skeppsbygge i Älvkarleby, nytt skepp Björkenäs, nybyggnad i Harbovik, nybyggnad i Västervik

SkGR, Sth 1576, Nybyggnad i Harbovik, Haliko i Finland, Älvkarleby, Västervik, Häringe

SkGR, Sth 1578 Nybyggnad i Ångermanland (defekt första bokstäverna borta), Haliko i Finland, Häringe, Västervik, Svartöhamn

SkGR, Sth 1579. skeppsbyggnad i Mönsterås, Ångermanland, Hälsingland, Harbovik, Rotskär, Ramo

SkGR, Sth 1580: skeppsbyggnad i Kungsör, Ångermanland, Hälsingland, Raumo, Björneborg, Österbotten, Västerbotten

ProvR 1572 (ProvR 1570-72): Häringe gård skeppsbygge 1572

LönR 1575-76 Haliko avlönas

Björkenäs (x) räkenskapsförare för skeppsgård men inget säkert om skeppsbyggnad.

Björneborg 1572, VoH Sth 1572-73

	1581	1582	1583	1584	1585	1586	1587	1588	1589	1590
Stockholm				X						
Älvsborg	Xx	Xx	X	X						
Björkenäs	x									
Mönsterås/Drakenäs	Xx	Xx	X	Xx	X	X		X	X	
Östkind/Skedenäs	X				X					
Bergshammarvik							x			Xx
Roden		x	x	x?						
Älvkarleby/Roteskär	x		x	x	X	X	X			
Kungsör	Xx									Bionnäs?
Västerås										x
Hälsingland	x	x	x							
Medelpad					x	X				
Ångermanland	Xx	Xx	Xx	Xx	X		X			X
Västerbotten										
Björneborg	Xx	x								
Raumo	Xx	x								

ÖglH 1581:3, Östkind härad: timmerhuggning för ett skepp, skeppshövitsman Hans Larsson. Han omnämns vidare ÖglH 1584:12, 1585:10 även som verksam 1583. 1585 Simtuna? skeppsbyggnad, också nämnd i Stegeborg, ÖglH 1585:13 (enda kända Simtuna finns i Västmanlands Län/Uppland).

ProvR, Sth 1581-86 Proviant till Medelpad med leverans av ankare och järn till Nya byggningen 1585.

LönR 1583 (SH 40:1): Ångermanland skeppsbyggnad.

LönR (SMHF 6:1): 1591 utbetalas 1589-90 års lön till Bergshammars skeppsbyggnad.

ProvR, Sth 1582-84: 1583 till Nye skeppsbyggningen i Börstill socken, Roen. Ligger i Frösåkers härad.

SkGR, Sth 1590 (SH 47:9): Västerås, Per Bengtsson. Inte påträffat i LH men där omnämns för Kungsör: skeppsbygge vid Bionnäs (?) Västmanlands Handling 1590:14A.

SkGR, Sth 1590 (SH 47:9): skeppsbyggning i Bergshammarvik.

Ångermanlands skeppsbyggning redovisas LH 1590:6.

Räkenskapsansvariga 1570-81

	1570	1571	1572	1573	1574	1575	1576	1577	1578	1579	1580-81
Björkenäs	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Västervik	x	(x)	(x)	-	x	x	x	x	x	-	-
Helsingfors				x	-						
Kalvö				x	-						
Älvkarleby	x				x	x	x	x	x	x	x
Häringe						x	x	x	x	x	-
Harbovik						x	x	x	x	x	-
Angeludd/Haliko						x	x	x	(x)	-	-
Ångermanland										x	x
Älvsborg										x	x
Svartö/Stranda hd										x	-
Mölstadeås/Stranda hd											x
Hälsingland											x

Underlag: MR 1570/1, lista på räkenskapsförare 1570-81: 1571-72: Västervik nämns utan namn på räkenskapsförare. 1578: Haliko: här anges att ingen skeppsbyggnad förekom 1578.

Ordningar för skeppsbyggeri

SH 34:6: 1578 (defekt handling)

Stegeborg nämns ihop med Mölstedås i en plan 2/2-78 (SH 34:6).

SMHF 4:11 brev från Johan III 19/5 1579

Stockholms skeppsgård

Skeppsbyggningen i Småland 63 personer

Dito Västergötland 32

Dito Östergötland 31

Dito Roden 21

Dito Hälsingland 21

Dito Ångermanland 21

Dito Raumo 22

Dito Björneborg 23

En odaterad handl (SMHF 10:4): Item till uppsatte skeppsbyggningar udi hvar landsende vill vare av nöden att hjälpa... dagsverksbehov:

Skeppsbyggnad i Småland

Dito Stegeborg (bör vara skeppsbygge i Östkind (Bråviken), nämnd i LH från 1581)

Dito Älvsborg

Dito Roden

Dito Hälsingland

Dito Ångermanland

Dito Björneborg

Dito Raumo

förutan den byggning vid Stockholm

I denna handling finns även förslag om skepp som städerna ska bygga.

Större örlogsskepp

Fanns i början av 1571

<i>Röde Draken</i> Upphuggen i Stockholm 1591-94.	2000
<i>Valen</i> Upphuggen i Stockholm 1577.	1200
<i>St Erik</i> Upphuggen i Stockholm 1584.	1100
<i>Jägaren</i> Åter till Danmark 1571.	1100
<i>(Store/Svenske) Hector</i> Upphuggen i Stockholm 1589. AR 1587/1 uppbörd från upphuggning redan 1587.	900
<i>Kämpen</i> Upphuggen i Stockholm. Senast med i SR 1586. Inte i inv till 1587. Bultar från upphuggningen med i uppbörd i AR 1584/1.	900
<i>Fortuna eller Greken</i> Åter till Jakob Greks hustru 1572 (1568/78: hans änka, u å). SH 25:2 odaterad lista: till Willem de Wijk.	800
<i>Hercules</i> Åter till Danmark 1571.	800
<i>Ängeln</i> Till Willem de Wijk i betalning före 18/5-73. RR 7/8-71 ska värderas inför överlåtelse till Gilius Sasse. RR 9/1-72 Gilius Sasse anser att värderingen 24,000 mark är för hög. Willem de Wijk kan tänka sig att köpa skeppet. RR 11/6-72 Ska levereras till de Wijk mot hälften av 24,000 mark örtug kontant, hälften i kvittning av kungens skuld.	600
<i>St Christoffer</i> Med i SR 1587, utan tackel och tåg, inte nämnd i SR 1589. Nämnd bland skepp som kungen vill sälja i RR 9/4 1586. I Stockholms stads tänkebok 25/10, 27/10, 4/11, 7/11 1589 behandlas en tvist mellan Tileman Cornelius och Johan Baptista Pelegrini, där den senare 6/9 1589 köpt skeppet Christoffer från den förre för 2,200 daler men ville att köpet skulle återgå på grund av uppdagade brister hos skeppet. Det behövde nytt överlopp och var i dåligt skick mellan överlopp och kobrygga. Skeppets tillstånd, förekomsten av däck och kobrygga och det förhållandet att det fört kanoner samt Cornelius närvaro (han köpte en rad skepp från kungen) tyder på att detta var St Christoffer som i så fall sålts till Tideman Cornelius 1588 (Funnet av Håkan Jakobsson i <i>SST 1589-1591</i>).	600
<i>Tantheijen</i> Till Arent Hovslager i betalning 1574.	700

- Finske Svanen* **750**
M 1761: 1570 avlagd; odaterad lista i SH 25:2: sjunken och avriven; SR 18/5-73: Upplagd vid Skeppsholmen, tackel och tåg levererat, något kvar; 1568/78: upplagd och upphuggen. Har enligt arkliiräkenskaperna kvar sin uppbörd till 1571. RR 8/3 1573 anger att Willem de Wijk övertagit skeppet men att det bör hindras från att avsegla.
- Troilus* **300**
1568/78: skänkt till Pontus de la Gardie 1571; SR 18/5-73 dito u å. Enligt RR 9/8-72 skulle det ha lämnats som betalning till Mäster Gilius och Caspar Johansson.
- Store/Svenske Hjorten* **450**
SR 18/5-73: upplagd vid Skeppsholmen, tackel och tåg levererat, något kvar; 1568/78: upplagd och upphuggen.
- Böse Lejonet* **600**
Åter till Danmark 1571.
- Danske David* **450**
Åter till Danmark 1571.
- Danske Morianen* **300**
Åter till Danmark 1571.
- Danske Hjorten* **300**
Åter till Danmark 1571.
- Danske Hector* **300**
SR 18/5-73: sjunken vid Holmen, danskarna fick tackel och tåg; AR 1570/16 helt avrustad 1570; M 1761: 1570 avlagd; 1568/78: upplagd och sjunken vid Skeppsholmen 1571.
- Brune Lejonet* **300**
1568/78: skänkt till Klas Fleming 1569; Arkliireg 1570 nämnt men utan inv. Kvar enligt SR 18/5-73, enligt hertig Karl köpt av honom från Willem de Wijk (HKR 1/6, 18/6 1573).
- Röde Lejonet* **300**
AR 1569/1c: blev borta i Furusund 1571 (år enligt 1568/78); SR 18/5-73: tackel och tåg levererat 1572; Odaterad lista i SH 25:2: förlist vid Ålands hav.
- Röde Gripen* **300**
SR 18/5-73: till hertig Magnus av Sachsen i brudskatt 1572. 1568/78: dito 1571, odaterad lista i SH 25:2: till Magnus, u å; AR 1569/1c skytt skänkt med skepp 1571. RR 24/6-71 ska värderas inför överlämnandet.
- Förgyllda Duvan, Gyllenduvan* **350**
M 1761: till 1570 skänkt till hertig Karl, odaterad lista i SH 25:2: till hertig Karl, SR 18/5-73: till hertig Karl 1572, 1568/78 skänkt till hertig Karl och fick sedan skottarna i betalning anno 1570; Arkliireg och AR 1569/1c t hertig Karl 1570.
- Lybske Christoffer* **300**
M 1761: till 1570 skänkt till herr Erik Gustafsson (Stenbock), odaterad lista i SH 25:2: till herr E G, SR 18/5-73: dito 1572; 1568/78: dito 1570. HKR 1/6, 18/6 1573 hertig Karl köpt B L/köpt ett skepp från Erik Gustafsson.

- Lybske Hjorten* **300**
1568/78: till Markgrevinnan (Cecilia) för Kalmar Falken 1576. I SR 75, ej i SR 1576.
- Halvmånen, Månen* **400**
Odaterad lista i SH 25:2: till greve Per, SR 18/5-73 till greve Per Brahe 1572, 1568/78: till greve Per 1579 (sic!), kom tillbaka 1575, förliste 1575. Arkliereg: till greve Per 1570; AR 1569/1c tillbaka 74 (men detta är skrivet ca 1579).
- Pryssen* **450**
M 1761: hade till 1570 skänkts till herr Pontus de la Gardie; Odaterad lista SH 25:2: till Mäster Gilius, SR 18/5-73: till herr Pontus, återlämnad och till William de Wijk i betalning. Dito 1568/78. Enligt AR 1569/1c fick Gilius skytten på Pryssen (inte skeppet) anno 70. RR 9/8 1572: Gilius får Pryssen i betalning (har således först återgått till kronan). RR 21/8-72: Gilius Packet och Casper Johansson får överta P. RR 11/2-73 G P har ännu inte övertagit P som ligger som vrak i Sth, han måste bestämma sig. RR 3/4-73: G P och C J ska få tackel och annat som är taget från Pryssen.
- Älgen* **500**
M 1761: plan 1570: avlagd till 1570, Arkliereg 1570: allt arkli levererat till StA, SR 18/5-73: åter till Stockholms stad 1572, och sedan sänkt i Danviken. 1568/78: upplagd vid Sth och upphuggen.
- Brune Björnen* **450**
SR 18/5-73: till tysken Baltzar Hartemann i st f Pryssen, u å; 1568/78: Baltzar Hardemann; odaterad lista i SH 25:2 kallar det Geffle Björnen och anger ingen ändring av ägandet.
- (Finske) Memnon* **300**
Sjunken vid Åbo 1574 (SR 1575). Heter Finske M i AR 1573/22, M1761, 1570
- Samson* **300**
Odaterad lista i SH 25:2: till Hans Gammal: SR 18/5-73: åter till Stockholms stad, sjunken i Danviken, 1568/78: upplagd och sjunken vid Danviken, inget år.
- Brommaren* **300**
Odaterad lista i SH 25:2: upplagd med trävirke, SR 18/5-73: Upplagd vid Åbo (SH 28:1), lista SR 18/5-73 (SH 28:3): nedersjunken vid Helsingfors; 1568/78 upplagd och upphuggen vid Helsingfors.
- Renen* **400**
SR 18/5-73: till hertig Magnus av Sachsen i brudskatt 1572; 1568/78: dito 1571, SH 25:2: odaterad lista: till Magnus; AR 1569/1c: skytt skänkt med skepp 1571. RR 24/6-71 ska värderas inför överlämnandet.
- Wendekåpan* **600**
Odaterad lista i SH 25:2: till Willem de Wijk. SR 18/5-73: åter till tysk ägare 1572, 1568/78: åter till tysk ägare, inget år. RR 7/8 1571 ska återlämnas men det förbyggs på kungens bekostnad ska ersättas.
- Jonas van Emden* **500?**
SR 18/5-73: åter till holländske ägaren 1572; 1568/78. Dito 1569. Finns inte i listan över flottan rustad 1570 (SH 25:2).

Tagen 1570, åter till Danmark 1571.

Av tidigare bortskänkta skepp nämns dessa i en "mobiliseringsplan" från ca 1573 som brukliga (SH 25:2):

Brune Lejonet	herr Klas Fleming, ägt av hertig Karl sedan juni 1573
Lybske Christoffer	herr Erik Gustavsson, AR 1573/22 E G; överstruket: greve Per
Pryssen	Mäster Gilius
Halvmånen	herr Arvid Gustavsson, AR 1573/22 Månen A G

RR 9/4-73 6 brev om att skepp ska upptacklas och utrustas och sändas till Stockholm i samma skick som när det mottogs från kronan:

Brune Lejonet	Klas Fleming
Lybske Christopher	Erik Gustafsson
Halvmånen	Arvid Gustafsson
Troilus	Pontus de la Gardie
Pryssen	Mäster Gilius
Samson	Nils Hansson

RR 25/3-73 Brune Lejonet och Lybske Christopher ska brukas vid Narva, inte av hertig Karl till Tyskland. RR 15/6-73: Hertig Karl hade kungen ovetande köpt dessa två skepp från Erik G och Erik? Karl skulle strax få dem efter det att de transporterat proviant till Reval.

Nybyggda 1571-90

(Nya) Svanen (Nya Barken) 1578-79 även Röde eller Svenske Svanen 300

Sannolikt byggd vid Stockholms skeppsgård 1571-74, riggad där 1574.

Skeppsbyggmästare: ? Bygget omnämns 1571 som bark, och kan vara det bygge i Stockholm som Johan III enligt RR 22/4-72 kallar galeja och som enligt RR 20/8-72 är ett nytt skepp, nu utskjutet av stapeln. RR 21/5-74: nytt skepp vid Skeppsholmen ska upptacklas. Skepparbyte varje år 1571-74 men en av tre skeppare 1574 är samma som den uppboordsansvarige 1573.

1568/78: Tillgjord 1574.

Namnfråga 1578/79, se nedan under Renen och Finske Svanen.

LönR, Älvsborg 1591 (SH 48:8) har Store Svanen/Svanen. Svanen nämns även i SkgR, Sth, 1591. Kan vara ett annat skepp men hertig Karl hade 1591 inget skepp med det namnet.

Senast nämnd 1594 i SkgR, Sth. Till Polen med Sigismund 1594?

Depl: 1576: 12" 10" 10", 1581: 12" 12" 12" 10"; 1578: 100 man, 1579: efter Gamle Ängeln (600 ton, men med reducerad bestyckning) utredning med mindre mantal, 100 man; 1574-75: 90 p, plan 1579: 82 p, 1584/5: 69 p.

Älgen

700

RR 7/3-72: Klas Fleming hade låtit sätta upp skepp i Siundo socken, Nyland. Enligt *Zettersten 1890*, s 317-8 ligger Kalvö i Siundo socken nära Flemings stamgods Svidja. Byggd i Kalvö, Nyland 1573-75 (i MR 1570/1 finns räkenskapsförare 1573). Skeppsbyggmästare: ?

RR 5/3-74: ska med det första skjutas av stapeln. RR 15/1-75: ska upptacklas. RR 13/2-77: Älgen hade byggts vid Kalvö. Tillgjord 1575 (SR). Kom från Finland anno 76 (SH 34:6, brev 2/2-78) och fick till 1577 fullständig rigg (SH 33:7). RR 4/1-79: Vår apotekare Antonius Busenius får för 100 portugalöser (och sitt hus som pant) hyra ett skepp om 200-300 läster med folk, proviant, skytt och last för en västvartsresa. Enligt AR 1579/1 överlämnas skeppet Älgen med sitt arkli till Antonius apotekare, enligt AR 1579/9 i enlighet med Anders

Sigfridssons och Henrik Mattssons befallning 20/7 1579. RR 17/11-79: hade arresterats i Marstrand. Enligt listor i SR 1580-81 i Älvsborg (1580 felaktigt kallad Ängeln). Nämnd i VglH 1580:4 utspisning vecka 20-23 i Älvsborg. Har i SR från 1580 mycket ofullständigt inventarium. Står kvar i SR till 1583 då den anges som upphuggen vid Lindholmen i Älvsborgsälven. Av SR 1583, skeppsbyggnadsräkenskap Älvsborg 1579-84 och VglH 1581-83 framgår att Älgen då var i Älvsborg och att uppborren efterhand fördes över till Älvsborgsskeppet som byggdes där.

Depl: 1579: 14" 12", 1581: 18" 12" 12"; 1578: 190 man; 1579: efter Tantheijens (700 ton) utredning, 469 man; 1579: 173 p.

Elefanten

1001-1500?

Depl: 1575: Valens (1200 ton) tackling efterfrågas, 1579: 16" eller 17", 1588: ankare till skepp om 450 läster, 12" till 16" (inte säkert tjockaste). Ankartågen tyder på att det rör sig om en lättare läst än 18 tunnor men dimensionerna avser tjänst som handelsfartyg. Valens tackling borde ha varit alltför tung om skeppet inte var på åtminstone 1000 ton.

Lejonet

501-1000?

Hertig Karls två stora örlogsskepp med en i huvudsak gemensam historia. Byggda i Strängnäs 1574-77 som ett led i hertig Karls satsning på att bli sjömilitär entreprenör åt Filip II, *Hildebrand 1898*, s 209-211. Erbjöds 1587 drottning Elisabeth till köp. Senast nämnda 1591. HKR 30/11-71, 6/1-72, 8/1-72 hertigen saknar skeppsbyggmästare och vill sätta några skepp på stapel. HKR 7/3-74 hertigen har satt några skepp på stapel. HKR 2/1-75 till Nye skeppet som är byggt i Strängnäs. Karl vill ha Valens tackel från Sth till detta.

SödH 1573:10 Strängnäs: inget skeppsbygge nämns.

SödH 1574:3 Strängnäs: mycket om skeppsbygge och skeppsgård, skeppar Erik

SödH 1575:10 Strängnäs: skeppsbygge, skeppsbyggmästare Jens Tommesen

1576 saknas räkenskaper för Strängnäs.

SödH 1577:13 Strängnäs: Jöns Tommesen skeppsbyggmästare

SödH 1578:14 Strängnäs: inget spår av skeppsbygge, bör vara avslutat.

M 1754: 31/10 1574 Omkostningar till "thett Nye skepet i Strängnäs" penningar 71015½, bl a 3,000 dagsverken (innan det var färdigt).

Denna handling har sannolikt samband med att hertigen i september 1574 erbjöd Filip II att bli entreprenör med 8 skepp, *Hildebrand 1898*, s 209-211.

Nya Elefanten, nämns f f g i SödH 1575:12 utspisning i Nyköping t o m 24/9 1575. Bör vara det första skeppet som byggts i Strängnäs. Nämns i SödH 1577:2:1, byggnadsutgifter i Nyköping. Där nämns även skeppet som kom från Strängnäs till Frödön (ett annat än Elefanten). I SödH 1578:7:1-2 nämns i Nyköping: Elefanten och Strängnässkeppet. I VoH Nyköping 1578 (som även är SkgR) nämns Elefanten.

Under 1578-80 förhandlade Karl intensivt om att sälja sina största skepp. HKR 23/8-78 (2 brev) HFN (Karl) har erbjudit K Mt (Johan III) de tu störste skepp till köps "som vi nyligt have låtit bygge", vill inte sälja till främmande; HKR 12/9-78 hans situation sådan att han måste sälja de två skeppen; HKR 4/10-78 prisdiskussion med Johan III; HKR 29/5-79 Markus Hesse, borgmästare i Köpenhamn vill inlåta sig i handel om våre skepp Uroxen, Elefanten och de andre store: tag mått på master så han kan beställa tackel och tåg. Samma dag: Elefanten ska läggas till Hasslön, med skytt vad som finns (som dekoration vid hertigens ankomst med sin nya hustru Maria av Pfalz?). HKR 29/9-79 till Markus Hesse: Elefanten behöver ankartåg om 16 eller 17 tum. Någon form av halvpartsaffär med Hesse om Elefanten och Uroxen

diskuteras här och även i HKR 29/10-79; avslutas 29/1-80 då hertigen vill betala med pengar eller järn det som Hesse levererat.

VoH Nyköping 1581 (även SkgR) nämner Lejonet (nytt namn, stort skepp från Strängnäs?).

SMHF 5:8: Thetta är beställt i Dantsken (Danzig) till the store skeppen med Arffuid Eriksson ao 86 (Denne nämns i Södh 1586:7 som den som anammade byggningspartzeler till skeppsgården i Nyköping).

Än fattas till Elefanten 80 skeppund kabelgarn, 620 aln segelduk
dito Läinen (?) 130 skeppund kabelgarn, 2,000 aln segelduk

Södh 1587:11:1: till skeppsgården i Nyköping att bygge med på Store Skeppen: tenglikor, 5 läster tjära; f 107 till Skeppsgården till the store skepen som ther förbyggdes 1587 rullebly, vadmal. Lejonet: att bota en läcka. RKB furstendömena Karl 1588-92: ska beställas i Danzig till stora skeppet Elefanten anno 88, bl a ankare till skepp om 450 läster: ankartåg 12 till 16 tum.

HKR 28/6-88 till Klas Fleming: hertigen avsåg att sända två av sina skepp västerut och han hade till det ena låtit beställa ankare från Danzig, osäker när de levereras, vill ha avlagda ankaren från Skeppsgården.

1587 erbjöd Karl drottning Elisabeth att köpa Elefanten och Lejonet. 1589-90 var de på handelsresa västvärt. se Håkan Jakobsson, kommande.

HKR 4/10-90 omtalar Lejonet och Elefanten på resa västvärt

Södh 1591:10:1, f 66, Nyköping: Förbyggt på de store skepp i Skeppsgården: utgift 18 tolfter bräder. Sista gången de nämns.

Renen

300

Sannolikt byggd på Angelniemi i Haliko. Så enligt *Zettersten 1890*, s 317 (Haliko, inte Angelniemi), med hänvisning till SH och RR 18/9-76 som handlar om att fullborda pågående skeppsbygge i Haliko. Detta torde vara riktigt: inget annat varv passar in på detta bygge och i Haliko finns kontinuerligt redovisat skeppsbyggeri, bl a 1576 i FRA 1302, f 66 och en lucka i leveranserna finns för 1576-77. Bindande belägg dock inte funna. Skeppsbyggmästare: Markus Mattsson (*Zettersten 1890*, s 252). RR 13/2-77: skeppet som byggs vid Haliko bör med det allra första bli redo. 1568/78: tillgjort 1577/1578. SR 1578 defekt, inte med. Med i SR från 1579. Kan dock vara det skepp **Finske Svanen** som står sist i SR 1577 (felaktigt under rubriken tagen på narvafarvattnet 1577). Detta hade endast undermaster och två tåg, ett (det största) med oläslig tjocklek och ett 11 tum. Renen har i SR 1579 12, 12 och 11 tums kablar. Finske Svanen omnämns även i ett förslag till ordning på mantal för 1579 i SH 35:5 och i en likartad odaterad lista i M 1848 men för övrigt inte känd och verkar vara ett dubbelnamn. Renen finns inte med i de listor där F S omnämns.

Stötte 1584 i Flisehamn på väg till Narva med fetalie och arkliapersedlar, blev uppenbart bärgad (SH 41:4).

Upphuggen i Sth 1591 (SR) men uppbörd från vraket nämns i SkgR 1592-93.

Depl: 1579: 12" 12" 11", 1581: 12" 12" 12"; 1578: 102 man, 1579: efter Svanens (300 ton) utredning, 100 man; 1579: 62 p, 1579 plan: 82 p, ändrat till 78 p, 1582: 58 p.

Hjorten

700

Byggd vid Rotskär, Älvkarleby 1574?-77. Skeppsbyggmästare: ? Bygget igång eller på väg att påbörjas enligt RR 5/1 1574. Kungen vill ha det sjösatt sommaren 1576 enligt RR 5/7-76. RR 13/7-77 ska upptäckas och föras till Stockholm. Kom till Sth 1577 (SH 34:6, brev 2/2-78). SH 34:15 är räkenskap för byggnad 1575-78 (Sverkil Simonsson, Bertil Jacobsson).

Lämnad i avräkning till Hans Skuldt 1583 (SR 1583).

Depl: 1577: 15" 12" 10" 10", 1581: 15" 13" 10"; 1578: 204 man, 1579: efter Tantheijers (700 ton) uredning, 469 man; 1579: 173 p.

Smålands Lejonet (Gyllene Vasen)

1100

Skeppsbygge ska påbörjas i Västervik enligt RR 5/6-73. Byggt i Västervik 1573?-78. Skeppsbyggmästare: ? RR 24/1-77: bygget hade länge stått stilla p g a fogdars försummelse att förse det med lön, dagsverken och andra förfordringar. Ett andra brev samma dag ger intressanta tekniska detaljer: det ska byggas starkt innan det skjuts ut och löper av stapeln. RR 23/9-77: kan sjösättas i höst. RR 3/3-78: ska till Stockholm med första öppna vatten. Med i SR 1578. Omnämnd som Gyllene Vasen i bemanningsförslag 1578 och i Arklireg 1581 (sägs i det senare uttryckligen vara identiskt med Smålands Lejonet).

Såld till Tideman Corneliusson 1591 (SR).

Depl: 1579: 19" 18" 18" 12"; 1578: 455 man, 1579: efter St Eriks (1100 ton) utredning, 455 man; plan 1579: 418+p (St Erik + 2 3/4 kartoger), 1587: 283 p.

Upplands Lejonet, Harbo(viks) Skeppet

900

RR 28/1 1575: 28/1 1575: ekvirke till Harbovik. Byggt i Harbovik 1575-78 (SH 37:2: Räkenskaper 1575-80). Skeppsbyggmästare: Mats Roland (*Zettersten 1890*, s 252). RR 15/2-78 (4 brev om detta skepp): måste sjösättas till våren. RR 20/3-78: Mäster Roland skeppsbyggmästare. Med i SR från 1579 (men 15 års är defekt).

Upphuggen i Stockholm 1590. Uppbörd från skeppet 1592 (SH 49:4) där det för en gång skull uttryckligen står Harbo skeppet eller U L (identitet därför säker).

Depl: fick aldrig de grövsta ankartågen; 1578: 340 man, 1579: ef Hectors (900 ton) utredning, 589 man; 1579: 188 p.

Ängeln (Häringe Skeppet) (Engelen)

700

RR 28/1 1575: virke hugget, skeppet ska uppsättas till våren: längd och bredd ska vara större än Kämpen (blev mindre). Byggt i Häringe 1575-78 (räkenskapsförare finns 1575-79 i Häringe, MR 1570/1). Skeppsbyggmästare: Eskil Jakobsson (*Zettersten 1890*, s 251). Med i SR från 1579 (men 1578 är defekt). Hade fyra master: stor och liten mesanmast. I lista i SR 1580 var det i Älvsborg men detta är av allt att döma felskrivning för Älgen (som inte finns med i listan medan Ängelen nämns två gånger).

Enligt RR 12/3 1589 sålt till stockholmare.

I avräkning till Joakim Möller och Hans Swaেকেbenker (stavning?), borgare i Malmö, 1590.

Depl: 1579: 14" 13" 12"; 1580: 14" 13" 12"; 1586: 16" 14" 14" 13" 13"; 1578: 200 man, 1579: efter Kristoffers (600 ton) utredning, 328 man, plan 1579: 119 p, ändrat till 156 p, hade 1579 på uppbörd: 162 p, 1587: 68 p.

Ångermanne Skeppet (Ångermannen)

300

Byggt i Ångermanland 1578 (enligt LH Västerbotten 1578:6)-1580, nämnd i LH Ångermanland 1579:5:1, 1580:3:1. Skeppsbyggmästare: Matts Sigfridsson ? (*Zettersten 1890*, s 252), denne avlönas 1580 för Ångermanlands skeppsbyggning för 1579 (SH 37:7). Med i bestyckningsplan 1579 men var enligt Register ca 1580/1 tillgjord 1580. Kom till Sth 1580. 1582 till Marcus Hess, borgmästare i Köpenhamn, i betalning.

Depl: 1582: 13" 11" 11"; 1579: efter Svanens (300 ton) utredning, 100 man; 1579: 82 p ändrat till 78 p, 1581: 34 p, 1582: 26 p.

Raumo Kravelen, Raumo Skeppet

600?

Byggt i Raumo 1579-82 (FRA 1362, 1378, 1392, räkenskap för 1582 ej undersökt). Nämnd i SR 1581 som tillgjord men överstruken; nämnd i SR 1582. Skeppsbyggmästare: ?

Försvinner ur Rullan efter 1591. Nämnd i LönR, Sth 1591-92 (SH 48:6, 49:1). Större uppbörd av bultar 1593 (Skgr) tyder på upphuggning i Sth.

Skepp med detta namn i SkgR, Sth 1595-96 är sannolikt byggd i Raumo 1591-93.

Depl: 1582: 11" 10". Raumo och Björneborgs Skeppens storlek framgår främst av placering i Skeppsrullan: efter skepp om 700-800 ton och före Duvan (450 ton) 1582, före Älvsborgs Skeppet om 600 ton från 1584.

Björneborgs Kravelen, Björneborgs Skeppet

600?

Byggd på Ytterö (skeppsgård) vid Björneborg 1579-82 (FRA 2314, 2322, 2334, räkenskap för 1582 ej undersökt). Nämnt i SR 1581 som tillgjord men överstruken; nämnt i SR 1582.

Skeppsbyggmästare: Markus Mattsson (*Zettersten 1890*, s 252).

Försvinner ur Rullan efter 1591, nämnt i SkgR, Åbo 1592 (SH 50:1). Större uppbörd av bultar 1594-95 (SkgR, SH 51:1, 52:4) tyder på upphuggning i Stockholm.

Depl: 1582: 13" 11"; Raumo och Björneborgs Skeppens storlek framgår främst av placering i Skeppsrullan: efter skepp om 700-800 ton och före Duvan (450 ton) 1582, före Älvsborgs Skeppet om 600 ton från 1584.

Ångermanne Kravelen

300

Byggd i Ångermanland 15??-84. Skeppsbyggmästare: Matts Sigfridsson (*Zettersten 1890*, s 252), denne avlönas 1580 för Ångermanlands skeppsbyggnad för 1579 (SH 37:7).

Skeppsbygge i Ångermanland nämns i Ångermanlands handling 1581:1, 1582:2, 1584:5 samt 1585:4 (det sistnämnda bör dock vara galärbygge).

Med i SR 1585-86 men inte i ing inv till SR 1587. RR 9/4-86: med i listan på skepp som ska säljas, förmodligen källa för Zetterstens uppgift att det såldes 1586. RR 10/3-87: nämner det skepp som Olof Gregersson och några andra stockholmsborgare övertaget, skulle till Hispanien: lånade 5 ½ slangor, 6 dubbla falkonetter, 2 stormstycken (ej påträffat i AR). Kan vara detta skepp.

Depl: 1586: 12" 8"; 1587: som handelsfartyg 27 p (?).

Älvsborgs Skeppet

600

Byggt på Lindholmen, Älvsborg 1578/9-84, en samlad SkgR finns i SH 41:8: byggd 1579-83: kom till Sth hösten 84. Skeppsbyggmästare: ? Nämnt i brev från Johan III redan 2/2-78: 8 skeppund ankare (SH 34:6). Med i bestyckningsplan 1579 och på lös lapp i Rullans register 1568-78: vet ej om det löper av stapeln till sommaren 1579. RR 1/5-79: nytt skepp byggd vid Älvsborg; hövitsman utses. RR 28/1-83: ska upptäcklas och sändas med trälaster till Frankrike (sjösatt före 1583?). Nämnt i SkgR 1583 som Lindormen, kan vara ett namn som sedan inte användes men möjligen en korrupt form av Lindholmen (I VgH 1587:1 nämns ny galeja på Lindormen vilket rimligen måste vara Lindholmen).

Till drottning Gunilla Bielke 1591 och nämnt i SkgR 1592-93 som Drottningens skepp och Älvsborgs Skeppet. Samma skeppare 1591-93. Drottning Gunnels skepp i ProvR 1594, ny skeppare. HKR 31/7 1598: Salig Drottning Gunillas skepp som är förbyggt och ligger i Stockholm ska värderas och sedan levereras till Thomas Fisk som betalning.

Depl: 1584: 18" (förmodligen från Älgen och inte anpassat till skeppets storlek) 14" 7½" 7", 1591: 14" 14" 13" (nyustrustat); 1579: efter Christoffers (600 ton) utredning: 328 man; 119 p.

Ängeln/Elzborg Engelen nämns i Älvsborg 9/5-81 (SH 38:8), två olika ställen). OBS i arklireg 1581 omtalas erövring av Engelska Ängeln: kan det här finnas felskrivning/felläsning?

Nya skeppet byggd på Lindholmen, Älvsborgs skeppsbyggnad, nämnt i SkgR 1581 (SH 38:8) som ett annat skepp än Älvsborgs Ängeln med Olof Västervik som skeppare. Samma år nämns Ängeln med Olof Simonsson som skeppare. VglH 1586:3:3 har Olof Västervik blivit skeppare på ny skuta byggd vid Älvsborg.

Rullan: Ängeln (i Sth) har 1583 förlorat tackel vid storm vid Marstrand i Norge: har alltså varit i Västerhavet.

VglH 1577:12: skeppet som är uppsatt på Lindholmen. I VglH 1577:16 omtalas stångkrejare under byggnad sedan 1574 samt skeppsbyggnad på Lindholmen. Inte tydligt om det är samma eller olika men krejaren får tackel och tåg. VglH 1578:1 3 skeppstimmermän på Lindholmen, 1579 ny skeppsbyggnad på Lindholmen, slotsens egen krejare nämns seglar till Sth och Finland med sill, vidare lön till sågare på Lindholmen.

Ängeln till England i VglH 1583:10, Olof Simonsson skeppare (Olof Västervik och Simonsson inte samma person): bör vara Ängeln från Sth (se Rullan 1583) eftersom Ängeln går till Sth 1584 med Olof Simonsson medan det nya skepp som byggs vid Älvsborg går till Sth med två andra skepp 1584 (VglH 1584:11). Omnämnd i VglH 1586:3:1 som det nya skepp som byggt på Lindholmen som sändes till Sth 1584. Nämns som Älvsborgsskeppet i Rullan fr o m 1584.

Rullan 1583: Från Älgen till skeppare Anders Bryngelsson (uppbördsansvarig skeppare vid skeppsbyggeriet i Älvsborg) på Lindormen som byggdes vid Älvsborg, oklart, kan knappast vara galären. Om det inte är galären kan L vara ett "skuggnamn" på Älvsborgs Skeppet, i så fall tillfälligt. Annat levereras till Olof Västervik, skeppare på Älvsborgs Ängeln (Älvsborgs Engelen) 30/6-82. Oklart vad detta är för fartyg om det inte helt enkelt är slottets krejare (se föregående text). Älgen upphuggen och nedsänkt vid Lindholmen enligt Rullan 1583.

Hälsinge Lejonet

900

RR 15/2-79 om skeppsbygge i Hälsingland och Ångermanland; nybygge ska uppsättas i Hudiksvall. Byggt i Rogstad socken, Hälsingland 1579-85, enligt Hälsinglands Handling (olika år). Skeppsbyggmästare: ? RR 15/2-83 trä ska huggas för att lastas på skeppet som ska till Frankrike. RR 25/5-84 Joakim Scheel ska upptaga och tillfly det nedsjunkna skeppet i Hudiksvall i Hälsingland. RR 13/7-84 Joakim Scheel har upptagit ett skepp i Hälsingland. Skänkt till hertig Sigismund 1585 (AR 1582/2).

Senast nämnd i Älvsborg 1589 enligt VglH 1589:7, f 52 och AR 1589/13, kvitterade ut gamla smidesskytt. Kan ha funnits senare.

Depl: SH 43:7: skeppet är om 300 stora läster, 18 tunnor i lästen; 1585: 62 p som handelsfartyg till Spanien.

Mönsterås Skeppet/Drakenäs Skeppet, 1594-98 Stora Skeppet, 1599 Mars, från 1599

Julius Caesar, ibland även **Makalös**

2400?

Byggt i Drakenäs 1579/80-89. Kom till Stockholm 1589.

Bygget lokaliseras till Mölstadaås enligt RR 29/5-78 och skeppsbyggare från Västervik ska dit. Omnämnd i RR 29/3-79, 24/9-79, 5/2-83, 21/3-86, 23/3-86, 16/12-86, 22/2-88, 10/10-88 (missnöje med att det inte förts till Stockholm under 1588 och antydning om att en del nog vill bygga på det i ytterligare tio år), 6/1-89, 29/5-89. Skeppsbyggmästare: 1578-80 Bertil Henriksson, Eskil Jakobsson 1581-84 (i Beställningsregister, vol 2, 1584, RA), Jakob Eriksson 1585-89 (*Zettersten 1890*, s 252). Mäster Eskil nämns dock också 1589 (SH 46:9).

Räkenskaper: SMHF 4:9 (1578), SH 37:16 (1580), SMHF 4:15 (1581), SH 39:11 (1582), SH 40:13 (1583), SH 41:5-6 (1584), SH 42:7-8 (1585), SH 43:6 (1586), (1587 saknas), SH 45:4-5 (1588), SH 46:9 (1589). Sammanställning av kostnader i särskild utredning gjord efter Johan III:s död (M 1754).

Den stora esping som byggdes i Drakenäs 1580 (24 alns köl, 8 aln bred) kan ha varit avsedd för detta skepp, se Grömen. Ny esping om 26 alnars köl nämns 1589 (SH 46:9).

HKR /7 1593 om att skeppet skulle tacklas, målas och få kopparkanoner inför Sigismunds ankomst.

HKR 28/2-99 slitit av så mycket som behövs låt förbygga samma skepp igen.

HKR 24/3-99 det stora skeppet i Stockholm vid namn Makelös är avrivet och därpå arbetas med all makt.

Avrustad 1609/10. Senast nämnd 1611.

Depl: Beräkningen bygger på ett smalt och i vissa avseenden motsägande underlag: tåg 24" i behovslistan 13/1 1602, 200 båtsmän i besättningsplan för 1600. I *Diplomatica, Hispanica*, vol 62, brev från Johan de Frennde från Spanien, har erbjudit det stora skeppet vid Skeppsholmen i Stockholm, 1200 lasten gross till försäljning (Håkan Jakobsson har funnit detta). Hade vid avrustningen 1609 9 roderhakar (SH 62:3).

24" och 200 man pekar på någonting i storleksordningen 2000-2500 ton, 1200 läster kan knappast vara 18 tunnors läster. Om de avser 12 tunnors läster blir 2400 ton ett rimligt displacement.

I *Navies and Nations*: 2000 ton: en osäker uppskattning.

Älvkarleby Skeppet**1000+**

Byggt i Älvkarleby 1584-89 (SH 44:5, räkenskap 1585-87), sjösatt 1587/8, till Stockholm 1589. Byggmästare enligt ProvR 1584 (SH 41:7) och SH 44:5: Erik Andersson. RR 2/6-84 skeppstimmermän vid Rotskär ska avlönas. Löneproblem: RR 29/1-85, 1/2-85. RR 30/6-89 borgarna i Gävle ska åläggas månadskost för 90 personer, skepp har stått i byggning där. Skänkt till Klas Fleming och holländaren Mårten Simonsson 1590. Kan ha blivit Flemings skepp Finske Lejonet eller Hjorten, nämnda 1593. Hade enligt inventariet 1589 (med endast undermaster) 14" kabel. Fick 1590 19" och 18" kablar från Smålands Lejon (SH 47:5).
Depl: 1590: 19" 18".

Erövrade och köpta 1571-90**Lybska Duvan, Duvan, KapR: Lybska Förgyllda Duvan****450**

Erövrad vid Narva 1574. RR 13/2-77: skeppet Duvan som är nedsänkt vid Jungfrusund måste bli uppöst, förfärdigat igen och utrustat.

Till borgaren i Helsingör Herluf Bertilsson i betalning 12/1 1582 (SR 1582)

Depl: 1576: 12" 11" 12", 1579: 12" 12" 12" 11"; 1578: 140 man, 1579: efter Davids (450 ton) utredning, 294 man; 1574-75: 64 p, 1579 plan: 105 p, 1580: 94 p.

Lybske Örnen**300**

Erövrad vid Narva 1574. Gick på grund och förliste vid Viksten 1576, alla kanoner bärgade (arklireg 1576, SH 32:7).

Depl: 1576: 12" 12" 10"; 1574-75: 34 p.

Halvmånen**400**

Ursprungligen skänkt till greve Per 1570. Återlämnad till K Mt 1574/5: 1574 enligt AR 1569/1c, 1575 enligt Arklireg 1575 då den fick arkli, 1575 enligt 1568/78. ProvR för 1574 (SH 31:8). Förlist 1575 vid Nylandssidan.

Depl: se 1561-70.

Gyllenstiernan, Stiernan**800**

Köpt från Göran Gyllenstierna 1575. Revisionslista till: Skänkt. RR 27/12 1574: kungen vill gärna köpa det från G G p g a brist på skepp; ett nyligen byggt ekskepp.

Upphuggen i Stockholm 1586 (SR 1586).

Depl: 1578: 190 man, 1579: efter Grekens (800 ton, handelsfartyg) utredning, 418 man; 1579: 124 p.

Ormen, Fransmannen, Franske Ormen**300**

Erövrad på Narvafarvattnet 1577 (SR 1577). Med i SR 1579-80 (78 är defekt). Lämnad i avräkning till Tideman Corneliusson 1582, kvittens 6/6-82 (SR 1582).

Depl: 1577: 10" 9" 9", 1579; 12" 10" 9" 9"; 1578: 76 man, 1579: 51; 1577: 23 p, 1579: 20 p.

Finske Svanen

SR 1577: erövrad på Narvafarvattnet 1577, står sist. SR 1578 saknas delvis, F S är inte med, I SR 1579 finns endast ett skepp med namnet Svanen, uppenbart det från 1574.

I två mantalshandlingar (förslag) från 1579 och däromkring (SH 35:5, M 1848) nämns Finske Svanen 84 man, Roode Svanen 77 man respektive Finske Svanen 70, Svenske Svanen 60. I SkgR 1578 (SH 34:3) nämns Svanen i uppörd och Röde Svanen i utgift men med samma skeppare, varför de med säkerhet är identiska.

Finske Svanen saknas i 1568/78, i ArtReg, i bemannings- och bestyckningsplaner 1578-79 samt i alla SR-handlingar och så långt en summarisk kontroll visar även ProvR och LönR.

Det måste vara ett dubbelnamn på något annat skepp med finsk anknytning, med stor sannolikhet Renen som var av samma storlek och som inte finns med i de listor där Finske Svanen är med.

Viborgs Skeppet, Viborgs Morianen**800**

Köpt i Viborg 1578, det nya skepp som K Mt köpte av Viborgs borgare (AR 1576/24). Inte med i bemanningsplan 1578, med i bestyckningsplan 1579 som Viborgs Skeppet. Omnämnt i räkenskaper för Viborg 1579 som Stora Nya Skeppet, får åtskillig materiel, bl a tegel till kockskorsten i skeppet (ugn), kvitteras 29/7 och 30/7 1579 (FRA 5462, f 50, 60, 65, FRA 5463, f 8, 9). SR 1580: kom från Viborg 1579. Köpet omnämns i RR 26/2-79: skeppet ska till Stockholm; är inte utrustat utan bara "en botten". I lista 1580 nämns ej Viborgs Skeppet men Viborgs Morianen köpt eller skänkt 1580.

Utgår 1583, inget utgående inventarium i Rullan 1583. SMHF 5:2, Index 1579-81: En ryss fick Viborgs Morianen för 7000 daler, u å. Enligt Börjeson & Hafström, *Skeppshövidsmän*, s 34 skänktes skeppet 1583 till italienaren Alexandro Guagnino som under 1581-83 var i svensk tjänst (i övrigt i polsk tjänst).

Depl: 1579: efter Christoffers (600 ton) utredning med arkliet men till folket efter Hector (900 ton): 589 man; 119 p.

Tre skepp står sist i SR 1579 och har sannolikt erövrats detta år. AR 1579/1: några franska skepp med s:a 14 kanoner erövrade på Narvas farvatten 1579. Även i RR 11/8-79. Storleken är svårbedömd p g a ringa inventarium, i synnerhet få kablar (de få som finns är tunna, men bara noll till en per skepp). Franska Hjorten hade 2 $\frac{3}{4}$ slangor. Alla (?) med i ProvR 1580 då de tydligen gjorde tjänst. Finska Cameralia, vol 47, ProvR 1581 nämner Store Frantsen och franskt skepp med andra skeppare än Franska Hjorten som finns med i SkgR, Sth 1581 (SH 38:8).

Franske Hjorten**300**

SR 1581: till herr Pontus de la Gardie. Med i arklireg 1579-82. Arklireg 1582: har ing inv till 1582: herr Pontus har anammat arklipersedlarna och sålt skeppet.

Depl: 1579 erövr med 18 p, 1581/82: 24 p.

Gamle Frantsen**300-500**

SR 1582: upplagd vid Skeppsholmen, inte med i SR 1583.

Depl: 1581: 8" gammalt tåg.

(Franske) Neptunus**300-500**

Enligt ProvR, Sth 1580 Franske N. SR 1582: Av Sigismund skänkt till Olof Gammal.

Depl: 1581: 9".

Engelske Ängeln, Lilla Ängeln**500+?**

Erövrad 1581, arklireg 1581: erövrad med 7 fältslangor, 2 $\frac{3}{4}$ slangor, 5 $\frac{1}{2}$ slangor, 6 skärbräckor. Till Änkedrottningen enligt Index i SMHF 5:2 som Lille Ängeln. AR 1581/1: Änkedrottningens skepp Lille Ängeln får bl a $\frac{3}{4}$ och $\frac{1}{2}$ slangelod.

Depl: 1581: 92+ p. Kallas Lilla Ängeln och bör därför vara mindre än Ängeln, 700 ton, men bestyckningen kraftig för ett handelsfartyg: åtminstone 500 ton är troligt.

Lybske Delfin**300-500**

Erövrad 1581 (arklireg, SMHF 5:1), skeppet med det mesta av arkliinventariet gavs till herr Pontus de la Gardie 1582 (arklireg, SH 39:8). Endast nämnd i arklireg 1581-82, inte i Skeppsrullan.

Depl: erövr 1581: 42 p (6 $\frac{3}{4}$ slangor j).

Stjärnan

300-500

Gripen

300-500

I AR 1583-84 samt SH 40:10-11 finns vissa uppgifter om två skepp, Stjärnan och Gripen, som funnits i Finland 1583/84. Inga ytterligare upplysningar om dem har påträffats i SR, arklireg, FRA, Kexholm eller Viborg (för Viborg sökt t o m 1585); FRA Helsingfors inte undersökt.

SH 40:10 Helsingfors 1583: utgift för hampa och kabelgarn till Stjärnan och Gripen. AR 1584/13 har tre brev från Johan III skrivna 1583, två brev 27/5 1583 ger Bengt Söffringsson fullmakt att sälja två skepp för att avlöna krigsfolket, ett Viborgsskepp för 1500 daler och ett skepp sjunket vid Helsingfors så dyrt han kan. Ett brev 14/12 1583 behandlar träläst som dessa två skepp och andra skepp kan ta. Vidare uppges att skeppen sålts med utrustning och träläst (exkl viss utrustning) för 3500 daler. I Bengt Söffringssons uppörd och utgift 1583-84 (AR 1583/12) uppges att Viborgsskeppet Stjärnan (inkl last?) sålts för 1586 daler, arkliet för 350 daler och proviant för 264 daler medan Gripswaldskeppet Gripen (som vid Helsingfors någon år försunket låg) sålts för 1489½ daler, arkliet för 250 daler och proviant för 264 daler. Köparna var två grupper adelsmän samt deras medredare.

Av utgifter (AR 1583/12) framgår vidare att Stjärnan 1583 seglat från Viborg till Stockholm men avbrutit resan i Helsingfors där en del karelska bonddrängar satts i arbete med att uppösa ett sjunket skepp (Gripen?).

I inventarium från 13/8 (utrustning) och 15/8 (arkli) finns detaljerade uppgifter om vad de två skeppen såldes med (AR 1584/13, delvis och med summor av artillerivikt i AR 1583/12 samt SH 40:11):

Stjärnan: tre master med topp på stor och fock samt blinda. Tåg: 11" 10" 9". Best: J: 2 3/4 slangor (engelsk vikt) 2 dubbla falkonetter, 2 dubbla falkonetter eller stormstycken (engelska), 2 enkla falkonetter, 2 falkoner, 2 barsser: Summa 25 skeppund 17 lispund 11 skålpund, sam 6 skepps- och tellehakar. Effekt: 24 p.

Gripen: tre master med topp på stor och fock samt blinda. Tåg: 10" 9" 7". Best: J: 2 ½ slangor 2 dubbla falkonetter, 2 enkla falkonetter, 8 falkoner: Summa 19 skeppund 6 lispund 11½ skålpund. Effekt: 12 p.

Arklireg 1584 (SH 41:4): leverans av visst arkli från Älvsborgs Barken till thz skeep (oklart om singularis eller pluralis) som kom ifrå Wiborgh med träläst och skall löpa västvärt (inga namn).

RR 3/12-83: två nya skepp från Finland samt skepp byggda i Norrland och vid Älvsborg ska till Frankrike med träläst. Skeppen från Finland bör vara Stjärnan och Gripen.

Ursprung oklart: sannolikt prisfartyg från Narvablockaden som inte upptagits i skeppsgårdshandlingar och som administrerats i Finland. Kan ha köpts, men varför köpa skepp för att sälja dem? Stjärnan kallas Viborgsskepp vilket skulle kunna betyda att det byggts där men inga spår av skeppsbyggnad finns i någon räkenskap. Gripen hade 1584 legat sjunket några år och Stjärnan var i tjänst 1583: båda bör ha tillkommit senast 1581-82.

Storlek: Eftersom utrustning avser resa som handelsskepp är storleken svår att bedöma. Eftersom de gick västvärt med träläst och inte obetydlig bestyckning bör de sannolikt placeras i kategorin 300-500 ton även om kablarna är väl tunna, i synnerhet för Gripen.

Mindre örlogsfartyg: Skepp, barkar, "galejor", större jakter, bojorter, pinkor

Fanns i början av 1571

Lybske Svanen

275

M 1761: inför 1570 skänkt till hertig Magnus av Sachsen. 18/5-73: 1572; 1568/78: 1570; Arklireg 1570: skänkt 1570.

(Store) Röde Hunden

200

Odaterad lista SH 25:2: till en skotte, 18/5-73: till en skotte Karl Körne i betalning, 1568/78 Karl Kretz en skotte i betalning, inget år. AR 1573/22 till Karl, en skotte.

Råbocken

250

SR 18/5-73: Sänkt i Narvadjupet 1574; 1568/78: dito u å. AR 1573/22: avlagd, träläst.

Nyköpings Barken

150

Till Anders Keith 1574 (SR 1575). 1568/78: dito u å. RR 3/11 1574: till Anders Keith. Arklireg 1575: blev borta 1575, allt arkli till Sth slott 1575.

Kalmar Barken

150

Nämnd i SR 1577 (SR 1578 defekt, endast de minsta är med), ej i SR 1579: 1568/78: kvar. Inte med i benanningsplan 1578 (SMHF 4:8) men med i bemannings- och bestyckningsplan 1579 (SH 3:2) (med av misstag? Häringe Barken som fanns till 1581 är inte med). Arklireg 1575: "upplagd vid Stockholm 1575 men är upptagen ano 77 och 79".

Västerviks Barken

150

SR 1575: Fick Herman Fleming till skänks, förlist i Pellingesund 1573. 1568/78: förlist, Narvadjupet u å. AR 1573/22: avlagd, gammal.

Älvsborgs Barken

150

SR 18/5-73: upplagd i Finland. 1568/78: upplagd och sjunken i Finland u å.

Rosen

150

I SR till 1576, inte 1577: 1568/78: förlist vid Bornholm 1576.

Enhörningen

175

SR 18/5-73: upplagd i Finland, tackel och tåg kvar. Kvar i SR 1577 där den står näst sist; SR 1578: ligger upphuggen vid Skeppsholmen. 1568/78: upplagd i Sth och upphuggen. SR 1579: är upphuggen. Arklireg 1574: avrustad allt arkli och upplagd.

Kalmar Falken

150

Till Markgreve Christoffer av Baden, u å, SH 25:2, odaterad lista; SR 18/5-73, 1568/78 och AR 1569/1c: skänkt till markgreven 1571, åter 1576 och förlist 1587? SMHF 5:10: rigg från förlist Falken men arkli m m från denna hade förts ombord på nytt skepp byggt i Kymmenegård, förlist vid Wärmdö (AR 1582/2, 1587/1).

Kunglig Majestäts Jakt (K M Jakt)

100

Byggd vid Skeppsholmen 1570 enligt räkenskap t SR 1575. 1568/78 och SR 18/5-73: tillgjord 1570, kallas där Nya Jakten. Nämnd i AR 1570/2, inte med i ing inv till arklireg 1570 men nämnd i räkenskap under 1570 då den får arkli, i utg inv till 1571 som K Mt Egen jakt. 1568/78: Till hertig Magnus v Saxon i brudskatt 1574. K M jakt med skytt till M v S anno 74 enligt AR 1569/1c och Arklireg 1574: kvittens 17/11-74 (arkliet ej skänkt). SR 1575: köpt av Magnus.

Stålnäbben

SR 18/5-73: upplagd i Finland 1574, med i SR från 1576. Med i bemanningsplan 1578 och bemannings- och bestyckningsplan 1579. Med i odaterad Register c 1580/81. Arklireg 1580: oduglig, upplagd, arkliet levererat. SR 1582 av K Mt skänkt t Hans Broms och Ventslaus Herold? (hade då lite kvar av inventariet).

Prysska Pinken

Pris 1569, odaterad lista i SH 25:2: försåld i Kalmar. SR 18/5-73 och 1568/78: upplagd i Kalmar. Kvar i utg inv till arklireg 1571.

Rågpinken

Pris 1569 såld i Kalmar (SH 25:2 odaterad lista (allra sist) i Arklireg, får ny uppbörd 15, med i ing inv till 1570, ingen ändring 1570. inte med i SR 18/5-73 och 1568/78, men med i lokala SkgR Kalmar 1570. Kvar som beväpnat fartyg 19/6-71 i AR 1571/1, enligt AR 1571/6 på Narvafarvattnen, därefter inte påträffad i AR eller SkgR.

(Lybske) Foxen

SR 18/5-73: Fick en tysk igen u å. 1568/78 fick de lybske igen 1571; AR 1569/1c: pinke, åter till de lybska efter fredsförhandlingarna 1571. Enligt odaterad lista i SH 25:2 pris 1570 men övriga källor visar att den togs 1565.

Gotlands Pinken, Ugglan

SR 18/5-73, 1568/78: Pris 1570, till herr Erik Gustavsson u å. Inte med i listor över rustade örlogsskepp 1570.

Faije Taskan (Vegetaskan)

SR 18/5-73: upplagd i Kalmar, Z 2779-80: pris 1570 och bortgiven; inte med i odaterad lista SH 25:2; 1568/78 Upplagd och sjunken i Kalmar. KapR i SMHF 3:9: pinke.

Fribytaren i odaterad lista SH 25:2, Kalmar erövrad 1570, nedsjunken. Står efter Ugglan, Faije T ej med i denna lista och antagligen är detta Faije Tasken.

Flygande Serpentin

1568/78: från Jöran Persson 1569, utrustad 1569. M 1761: plan 1570: örlogsskepp. 18/5-73: upplagd i Helsingfors, tillagt: upptagen och nedsänkt i Narvadjupet 1574; 1568/78: sänkt i Narvadjupet 1574. AR 1573/22: liten pinke.

Flygande Gejst, Lybske G

M 1761: i plan till 1570 med som örlogsskepp, sist i Kalmar (ordet Gejst borta p g a skada, men uteslutningsmetoden visar att det är F G), Sandbergska samlingen Z 2779-80: utrustad som örlogsskepp 1570, sist på listan som Gejsten. Odaterad lista 25:2: Gejsten, fick Anders Lorichs. SR 18/5-73: Lybske G, fick Anders Lorch till skänks u å. 1568/78. Flyg G, dito 1571, AR 1569/1c pinke till A L, tillhörde honom 1573 (inte skänkt det året).

Viborgs Morianen

200?

SR 18/5-73: Sänkt i Narvad Jupet 1574. 1568/78: dito u å. I SkgR 1570 Kalmar (SMHF 3:9, AR 1570/20) nämns både Viborgs M o Finske M, samma skeppare. I lista på rustade örlogsskepp 1570 i Sandbergsska saml Z 2779-80 finns namnet två gånger på olika ställen.

Nybyggda 1571-90

(Nya) Häringe Jakten eller K Mt Jakt/Häringe Barken eller K Mt Bark. Från SR 1576 Häringe Barken

125

Byggd i Häringe. Skeppsbyggmästare: ? RR 22/12-72 jakt som vi befallt bygga vid Häringe gård, RR 23/8-72: galeja byggd vid Häringe ska överlämnas till hertig Karl men sändebuden till Polen har redan rest med den. Tillgjord 1572 enligt 1568/78 och 18/5-73. (Tillgjord 1574 enligt fortsättningen på en lista som uppgjordes 1573 (SH 30:1). Kan vara Nye Galejen nämnd i SkgR Sth 24/12 1572 då den synes ha utrustats och riggats (SH 27:2). Enligt räkenskap för SR 1573-75 (SH 30:2) riggades den 1573-74. Arklireg 1574: H B eller K Mt Jakt, AR 1574/12 H B som de kalle K M Jakt. Bestyckad 1572, kvittens 27/10-72 (AR 1572/8). AR 1574/13 nämns Häringe Barken. 1568/78: kallas Konglige Maitz Bark eller Häringe Barken. Med i bemanningsplanen 1578 men inte i bemannings- och bestyckningsplanen 1579 (i stället är Kalmar Barken med: misstag?). Till furstinnan av Mecklenburg (fröken Elisabet) i brudskatt 1581.

Depl: 1575: 8" 3", 1576: 8" 8"; 1578: 46 man; 1573/4: 15 p, 1574/5, 1577-78, 1581: 13 p.

Finske Barken eller Falken (har detta dubbelnamn i SR 18/5-73 och 1568/78) 150

Byggd i (Egentliga?) Finland (?), skeppsbygge i Åbo 1571 nämns i SkgR, Sth 1571 och i mantalsreg för Helsingfors 1572/73 (SMHF 3:13, 4:1). Tillgjord 1572. Skeppsbyggmästare: ? I SR från 1576 som F B. Upphuggen vid Stockholms skeppsgård 1586 (SR 1586). Kan vara Åbo Jakten i LönR 1572/3 (SH 28:4).

Depl: 1577: 8" 8" 6"; 1579: 10" 9" 8" 6"; 1578: 58 man, 1579: efter Kalmar Barkens (150 ton) utredning, 70 man; 1574 : 29 p, 1579: 39 p.

Nye Kalmar Björnen, efter några år Björnen

250

Byggd i Björkenäs (SH 27:5). Skeppsbygge i Kalmar, Kalmar uppå Björkenäs omtalas i SkgR, Sth 1571-72. Tillgjord 1572. Skeppsbyggmästare: sannolikt Mäster Sigfrid. Kan antas vara den Nye Kalmar Barken som förekommer i planhandling 1573/4 (AR 1573/22) och RR 5/3-73.

Nämnd i mantalsregister 1/11 1594 (SMHF 6:7): samma skeppare som Björnen under de föregående åren. Betydande uppbörd i SkgR 1595 (SH 52:4) tyder på att det avrustades i Stockholm och möjligen höggs upp där 1596 (dock bara uppbörd på en bult).

Depl: 1576: 10" 10" 10" 5", 1586: 11" 10"; 1578: 80 man, 1579: efter Nyköpings Barkens (150 ton) utredning, 78 man; 1574-75: 36 p, 1578: 42 p, 1579 plan: 53 p.

Nämnd i mobiliseringsplan ca 1573:

Häringejakten	även i AR 1573/22
Kalmarbarken	även i AR 1573/22 (troligen den äldre)
Finske barken	även i AR 1573/22 AR 1574/13 Falken?
Nye Kalmarbarken	även i AR 1573/22 Björnen?

Björneborgs Galejen eller Gripen (Arklireg 1575 (SH 31:2), SkgR 1575: **Finske Gripen** **100/150**)

Byggd i Björneborg 1573, hampautgift detta år (FRA 2261, f 21). Tillgjord 1573 (SR, 1568/78). Skeppsbyggmästare: ?

Skänkt till hertig Magnus av Sachsen i brudskatt 1575. Arklireg 1575, AR 1569/1c. Av beväpningen att döma ett segelfartyg, inte en galär (liknar Finske Falkens bestyckning).
Depl: 1574: 17 p, 1575: 23 p.

Nye Finske Galejan **100/150**

Byggd i Finland (Egentliga F?). Skeppsbyggmästare:? Tillgjord 1574, nämnd i SR 1575 med kvittens 29/8-73 (inte helt säkert samma). Förlist under Kurland 13/8 när Anders Lorck sändes till Polen (Arklireg) 1575 (AR 1575/1, samt register 1568-78). Av beväpningen att döma ett mindre segelfartyg, inte en galär.

Depl: 1575: 12 p + 24 lätta.

I SkgR Sth 1573 omtalas Nye Galejan som byggdes i Finland och Den andre nye galejen som byggdes i Finland: bör vara Björneborgs Galejan och Nye Finske Galejan.

Helsingfors Barken **100/150**

Byggd i Helsingfors? Skeppsbygge i Helsingfors 1574 nämns i FRA 2268, f 25, 52, 61. Skeppsbyggmästare? Tillgjord 1575. Skänkt till änkedrottningen 1575. Antagligen det nya skepp som denna sommar kom från Finland. I LönR 22/8-75 (?) (SMHF 4:3).

Depl: Endast typnamet bark ger någon ledning.

Buffeln eller Nye Galejen, omdöpt 1579/80 till Gripen (enligt SR 1580) **150**

Byggnadsplats och skeppsbyggmästare inte känd. Tillgjord 1576, får inv 1576 i SkgR, med i arklireg från 1577. I AR 1578/1 nämnd som B eller Nye G. Från 1579 K Mts Bark. Enligt arklireg 1578 var den redan då B eller K Mts jakt, kallas så även i 1568/78. Inte med i bemannings- eller bestyckningsplan för 1579. SR 1579: B eller G. Upphuggen 1587 vid Stockholms skeppsgård (SR 1587). Av beväpning och rigg att döma ett segelfartyg, inte en galär.

Depl: 1577: 10" 8"; 1578: 58 man, 1578-80: 20 p, 1581/2: 14 p.

Kalmar Skeppet eller Bojorten **150?**

Bör vara Nya Skeppet vid Björkenäs som där förbyggdes enligt SH 30:9, räkenskap för Björkenäs 1574-75 (inga datum anges vid detta bygge). Skeppsbyggmästare: sannolikt Mäster Sigfrid (LönR, vol 16, Kalmar 1574-75). RR 5/9-76: nya skeppet i Kalmar ska i höst till Reval som fraktskepp. Med som örlogsfartyg i bemanningsplan 1578 men inte i bestyckningsplan och bemanningsplan 1579. RR 21/3-79: nya skeppet som byggts i Kalmar och någon tid använts vid slottet ska upptäcklas och sändas till Stockholm. RR 7/5-79 svar på brev från Kalmar om det nya skepp som där sjunket är och som inte duger till att bruka till örlogs. Ska bärgas och säljas. I räkenskaper (SH 30:9, 32:11) för Björkenäs vid Kalmar: Nya skeppet vid Björkenäs som där förbyggdes 1574, 1575, 1576 (blev först uppsatt 1575). I LönR, Småland, vol 16 nämns 1577-79 Nya skeppet; inte med 1576 och 1580. SkgR 1577 och inventarium till 1578 (SH 33:8) Nya skeppet som brukas vid Kalmar för att föra sten och säd (?) med.

Slutsats: Skeppet byggt som transportfartyg 1574/75-76, avsågs enligt planer i Stockholm 1578 utrustas som örlogsfartyg men sjönk och utgick (såldes?) 1579.

Depl: 1579: 46 man.

Haliko Galejan, Nya Galejan från 1581 Nya Barken**150**

Ny galeja kom ifrån Haliko socken enligt SR 1578, på slutet. Tillgjord 1577-78 (1568/78). Skeppsbyggmästare: Markus Mattsson (*Zettersten 1890*, s 252). Med i bestyckningsplan 1579 men inte i bemanningsplan 1578.

SR 1579: N G eller Barken, fick detta år märsrigg; SR 1580: N G eller N B (tillagt med mindre stil). Från SR 1581 Nya Barken, identitet med Nya Galejan säker genom inventariets innehåll. Identitet framgår även av att skeppare p(er) Eriksson är skeppare på N G i SH 37:4 och 37:7 men på N B i SH 37:19, alla från 1580.

Bör vara **Kungl Majts Nya Jakt/Nya Jakten** i arklireg 1580, arklireg 1584: **Nya jakten** eller **Skorstens Jakten**, arklireg 1585: Skorstens Jakten (hovjakt). Skorstens Jakten i LönR 4/8-86 (SH 43:5) och 1588 (LönR, vol 5). Är möjligen Nya Kocke Jakten i SR från 1589. Kan dock i SR vara Nya Barken t o m 1587 och i SR 1589-90 Nya Jakten, SR 1590 upplagd och upphuggen i Skeppsgården (detta stämmer någorlunda med 1577-78 som byggnadstid).

Depl: 1578: 10" (provisorisk), 1581: 8" 7"; 1579: efter Kalmar Falkens (150 ton) utredning, 52 man; 1579: 12 p, 1579 plan: 25 p, 1580-81: 14 p (2 3/4 slangor).

Flytspånen**150**

RR 7/7-78: Roddjakt ska byggas i Haliko av överblivet virke från skeppsbygge. Ny galeja byggd i Haliko 1579 (1579, arklireg). Kom från Haliko skeppsbyggnad 1580 (SR 1580). Skeppsbyggmästare: Markus Mattsson (?) (*Zettersten 1890*, s 252). Tillgjord 1580 enligt Register från 1580/81. Med i arklireg 1579-84, allt arkli levereras 1583-84. Var av bestyckning och kablar att döma ungefär så stor som Björneborgs och Raumo barkarna. Nämnd (ingen typ angiven) t o m SR och arklireg 1584, försvinner sedan. Blev möjligen Hertig Sigismunds pinke. I LönR, vol 5 nämns Flytspån, avlönad 1588 (lön för 1586), även i ProvR utspisning 1586, Finska Cameralia, vol 49).

Depl: 1582: 9" 7"; 1581: 8 p.

Björneborgs Galejan, Björneborgs Barken, från 1582 Röde Hunden**150**

Byggd i Björneborg, skeppsbyggmästare Markus Mattsson (*Zettersten 1890*, s 252). Enligt byggnadsräkenskap i SH 37:17 byggd i Björneborg 1580: Björneborgs Galejan, enligt arklireg: Björneborgs Barken, enligt SR 1581 och senare: Björneborgs Barken eller Röde Hunden (även nämnd som Röda Barken i arklireg 1581). Enligt SR 1580 Björneborgs Jakten, dito 1581 B Barken. LönR 25/1-81 (SH 39:2): Nya Gallejan eller (tillagt) Röde Hunden. Odaterad Register 1580/81 (SH 37:10): Tillgjord 1580. Med i SR fr o m 1580 t o m 1590, förefaller avrustas sistnämnda år. Uppbörd från Röde Hundens vrak i SkgR 1591 (SH 48:1) tyder på upphuggning detta år.

Depl: 1582: 9" 8" 7" 7"; 1580: 12 p, 1587: 12 p.

Raumo Galejan, Raumo Barken, Raumo Jakten (stavas ofta Ramo), från 1586 Raumo Galejan/Raumo Barken som är Kungl Majt Bark, från 1589 K M Bark den långa, K M Långa Bark., K M Bark eller Långa Barken, från 1592 Långa Barken**150**

Byggd i Raumo, skeppsbyggmästare: ? Enligt byggnadsräkenskap för Björneborgs Galejan byggd 1580 (SH 37:17) fanns även Raumo Galejan. I FRA 1378, f 69 får nye galejan som byggdes vid Raumo proviant 1/6 1580. I SH 1580 (arklireg): Raumo Galejan eller Jakten eller Barken. SH 1580: Raumo Jakten, dito 1581: Raumo Barken. Enligt Index i SR 1580: Blev tillbyggd ao 80, R-jagten. I LönR 1581 (SH 38:12) Raumo Galejan. Med i SR fr o m 1580, sägs inget om var och när den kom till Stockholm. T o m SR 1587 Raumo Barken som därefter utgår utan förklaring (SR 1588 saknas). Fr o m 1581 arklireg: Raumo Barken, alla arkliinv utgår 1584. Arklireg 1585 hovjakt, 1586 Arklireg skadat, i 1587 års Arklireg står Raumo Barken som första fartyg under K Mt jakter och galärer. AR 1586/1 utgift Raumo Barken som nu är K Mts jakt. I SR 1589 med namnet Raumo Gallejan/K Mt Bark med 10

tums kabel, bör vara bark men står bland galejor. I LönR 1589 (SMHF 6:1): K M Bark den långa, K M Långa Bark. Skeppare på K Mt Bark/Raumo Galejan var i SkgR 1590 Erik Olofsson (SH 47:1) som samma år är skeppare på Långa Barken i Mantals- och Lönreg (SH 47:6). Från 1592 enbart **Långa Barken**, nämnd t o m 1598 i SkgR: kan ha avrustats i Stockholm 1597-98. Jfr dock Store Barken 1598 till Polen.
Depl: 1582: 9" 9" 7", 1589-91: 10" 8" 7"; 1580: 16 p, 1585, 1587: 23 p.

Denna bark har enligt denna sammanställning en för denna tid ovanligt lång livslängd. Det är dock svårt att se något brott i kontinuiteten som tyder på att det var flera olika fartyg.

Ulven, Kungsörs Jakten, Kungsörs Barken **75?**

Byggd i Ulvesund/Kungsör 1580-81 där den kallas jakt (Västmanlands Handling 1580:4A, 1581:5). Skeppsbyggmästare: Mats Roland (*Zettersten 1890*, s 252). Arklireg 1582-83 Kungsörsjakten eller Ulven, enligt dito 1584 samt SkgR 1582: Kungsörsbarken eller Ulven. Till Stockholm 1581 (SR 1581). Står sist som Ulven i Rullan 1581-83, försvinner därefter. Har 1583 kvitterats av Knut Nilsson, skeppsskrivare i Kalmar och finns i SkgR och SR för Kalmar 1583-84 som Ulven (redan i SkgR, Kalmar 1582, SH 39:9 nämns Ulvesunds Barken). 1584 låg för djupt, sänd (?) till Klas Fleming. Allt arkli levereras 1584.
RR 6/11-89: skeppet Ulven som sjunkit vid Kalmar ska uppösas. HKR 14/4 1593 spik och bult från gamla skeppet Ulven som ligger sjunket i Kalmar ska tas ut. SkgR Kalmar 1593 (SH 40:4): uppbörd från Gamle Ulven. Dessa namn kan inte kopplas till något annat känt fartyg än detta. Det fanns även en galeja Ulven från 1587, bränd av ryssarna "i Narven" 1590.
Depl: 1582: 5" får ett om 10" i uppbörd, 1582: 8 p.

Näcken

Byggd i Helsingfors enligt AR 1581/9. Kallas i ProvR, Nöteborg 1582: Sibbo Näcken (Finska Cameralia, vol 47): byggd i Sibbo? Skeppsbyggmästare: ? . Inget årtal står men den ingick åtminstone från 1582 i Kexholmsflottan (även SMHF 5:6). I arklireg 1581 får det uppbörd som i sin helhet är utgift 1581, står inte att det var erövat. AR 1582/2: ett fartyg med detta namn till Kexholmsflottan. Hade 1582 tre master utan märs/topp (SH 39:10, Kexholm). Hade 1592 tre master med topp på stormast, 6" tåg (FRA 191).
Senast nämnd i Kexholm 7/6 1592 (FRA 191). Kan ha funnits kvar där senare, källor saknas.
Depl: 1592: 6"; 1581: 4 p.

Älvsborgs Barken **100**

Räkenskap för skeppsbyggnaden vid Älvsborg 1579-84 (SH 41:8): Älvsborgs Barken byggd vid Lindholmen 1579-80 och kom till Stockholm 1581. Skeppsbyggmästare: ? I arklireg 1581.
VglH 1581:1 f 44: skeppshövitsman kom från Sth för att bygga en galeja till K Mt behov; f 46 jakten som byggdes vid Älvsborg och gick t Sth, allt tydligen 1581, bör vara Älvsborg Barken som nämns f f g i Rullan 1581 och fick inventarier 12/10 1581. AR 1586/1: blev borta under Dagö 1586. Kvar till 1587 i SR (utom SR 1585).
Depl: 1582: 8" 7"; 1582: 6 p.

Österbottens Barken, Norrbottens Barken **100**

Byggd i Österbotten, skeppsbyggmästare: ? Med i SR fr o m 1581 då den tydligen kom till Stockholm. Fick inventarier 13/9 1581. I arklireg 1581-82 även Österbottens Jakten. Ö och N är samma: identiteten framgår av samma skeppare m m. Kvar till SR 1587, SR 1588 saknas. Fick nytt namn? Lilla Barken? Men i så fall omriggad med fockmärs.
Artreg 1585, hovjakt: Österbottens Barken eller Raumo Barken (sannolikt något fel)
Viss uppbörd från Norrbottens Barken i 1586, AR 1582/2.

Depl: 1581: 7"; 1581/2: 8 p.

AR 1582/2: av ett skepp som byggdes vid Kymmenegård och blev borta under Kohamn i Värmdö socken 1587? AR 1587/1 arkliet hade tidigare varit på Kalmar Falken.

Kalmar Pinken

Med i SR 1585-87, tre master. Såld av Klas Fleming i Danzig 1587. Skulle möjligen kunna vara hertig Sigismunds pinke i arklireg som inte nämns i SR. 1584-86 fanns ett fartyg med samma namn, två master i Kalmar, förgick 1586 under Kalmar, lastat med strömming (men inget ing inv till 1586 i Kalmar). Kan inte gärna vara samma fartyg.

Depl: 1586: 8" 7".

Mussar Barken

100?

Nämnd i SR fr om 1586, inget ursprung angivet. SR 1589: är i Finland, inget besked. SR 1590: inte med. Senast nämnd i SkgR 1591.

Är sannolikt **Finska Barken**, utrustad i Finland (4 ½ slangor) enligt artreg 1587, men inte barken med detta namn som nämns från 1590 (både M B och F B nämns i SkgR 1591).

Depl: 1589: 8" 8" 6", 1587: 12 p.

Hertigens Pinke

AR 1582/2: får uppörd av arkli 1586. Arklireg 1587: av arkliet pantsattes 2 ½ slangor i Königsberg för pengar till utrustningen 1588, Jfr Kalmar Pinken ovan som såldes i Danzig 1587, nämnd med återstående arkli som K Mts till Polens pinke 13/7 1589 i AR 1589/32.

LönR, vol 5, Uppland 24/10 1589 avlönas bl a folk på "K Mts Pinkan i Polen".

Inte med i SR (inte heller Sigismunds skepp Hälsinge Lejonet eller hans jakt Kråkan). Kan möjligen vara Flytspån (1580) som försvinner ur SR efter 1584: artilleriet snarlikt om än inte samma.

Depl: 1587: 10 p, 1589: 4 p.

Lilla Barken, K Mt lilla bark

150

Nämnd i SR från 1589. Kan vara en äldre bark (Österbottens, Skorstensjakten) men en ny bark byggdes i Bergshammar 1588 enligt ProvR, Sth skg 1588 (SH 45:3) som kan ha blivit denna bark (som inte kan kombineras med något annat barknamn 1589/90). Kan vara K Mt nya jakt, beväpnad med 2 fältslangor i AR 1589/32.

RR 31/5-89 om det skepps förfordran som bygges i Roden (Bergshammar?)

LönR (SMHF 6:1): 1591 utbetalas 1589-90 års lön till Bergshammars skeppsbyggnad.

Depl: 1589-91: 10" 8" 7".

Långa Barken: LönR 1589 (SMHF 6:1): Kungl Majts Bark den långa (bör vara Raumo Galejan)

Esbo Barken i ProvR 1589 (Finska cameralia, vol 49), kan vara Esbo Galejan

AR 1589/32 K Mt nye jakt 2 fältslangor (Lilla Barken? Bergshammars Barken?)

Nya Barken 2 ½ slangor, 4 falkoner

AR 1590/9 Nya Barken vid sjötullen (Finska Barken?, Helsing B?)

Västerviks Pinken (=Västerviks Skeppet)

Nämnd i LönR 1589 (SH, SMHF 6:1). Västerviks Skeppet i LönR 1591 (SH), Tomas Jönsson P Larsson. Står bland små fartyg vid hovet. Inte i SR.

Finske Barken

150?

Nämns i en proviantplanehandling, daterad Åbo 30/11 1588 (SH 45:6). Kom 1590 från Finland till Sverige (Mantalsreg 18/12-90, SH 47:6). Kan vara Helsingfors Barken nämnd i AR 1590/9 som dock kan vara Helsinge Barken/Bocken nämnd från 1591. Nämnd i SkgR 1591-92, 94-95, SR 1591-92, LönR 1591, LönR i Finland 1592-93, ProvR 1594, SkgR, Sth 1595 samt uppbörd av en kabel (avrustad?) i SkgR, Sth 1598.

ProvR Sth 1586-90: 1590, Nya Barken, Finska Barken, skeppare Jakob Matsson på båda.
Depl: 1591: 8" 8", 1593: 9" 8" 8", 1598: 10" levereras till Sth skg.

Helsingfors Barken

100?

Nämnd i AR 1590/9. Kan vara Finska Barken nämnd från 1588 men även Helsinge Barken/Bocken nämnd från 1591. Ingen fartygsbyggnad kan observeras i Hälsingland i slutet av 1580-talet. Jfr att Helsingfors Galejan även kallas Helsinge G (1586).

Depl: 1590: 12 p.

Källmaterialet de sista åren av 1580-talet bristfälligt p g a skador och förluster. SR 1590 nämner:

Björnen

Röde Hunden (uvrustad?)

K M Bark

Lilla Barken

Nya Jakten upphuggen 1590

Vidare finns otvivelaktigt Mussar Barken (nämnd 1586-91), Finska Barken (nämnd 1588-95) och från 1590 eller 1591 Helsinge(fors?) Barken/Bocken.

Säkra nytillskott under slutet av 1580-talet: en bark byggd i Bergshammar 1588, Finska Barken (senast 1588), Helsinge Barken (senast 1590/91).

Erövrade och köpta 1571-90 (storlek i flera fall osäker och gränsen till transportfartyg vag)

Sammanställningen grundas främst på SR, revisioner av SR, KapR samt 1568/78.

1571

Lybska Blå Duvan

Skänkt till Anders Lorck enligt SR 18/5-73.

Enligt KaperiR 1571 erövrades två danska och sju lybska skepp varav samtliga återlämnades utom Duvan som lupit på stranden vid Sibbofagerön och bärgats av svenskarna.

Danska skeppet

Endast (?) nämnd i SkgR, Sth 1572, erövrad vid Narva men återlämnad till sin köpenhamnske skeppare. Storlek inte känd.

1573

Björne Dansen

Skänkt till herr Pontus de la Gardie 1575, även kallad **Röde David** i AR 1574/13 (?), med i arklireg 1574-75.

Depl: 1574: 16 p.

Delfin (Dolphin)

Engelsk/skotsk, erövrad på Narvafarvattnet. Förlist under Narven 1574 (även enligt Arklireg 1574).

Depl: 1574: minst 5 p.

Engelska Örnen

Engelsk/skotsk erövrad på Narvafarvattnet. Togs från en fransman. Skänkt till Johannes Bernes?/Bereuuis på hans besoldning 1575.

Lotsmansbåten/Klosshuggaren

I SR från 1578 som Klosshuggaren. SR 1582 Tideman Corneliusson i betalning. Med i arklireg 1576-81.

Depl: 1578-82: 7" 7": 1578: 26 man, 1579: efter Stålnäbbens (< 100 ton) utredning, 33 man; 1574/5: 6 p, 1579: 6 p.

Engelska Pinken/Minion

Engelsk, erövrad på Rigas farvatten. Skänkt till herr Pontus de la Gardie 1575. Enligt RR 30/10 1574 skulle det ges till kapten Laurentz som ersättning för 500 daler han försträckt skottarna.

Maria Anna (Morian enligt KapR), Engelske Marian

100

Engelsk, erövrad på Rigas farvatten. Med i arklireg 1574 som Engelske Pinken eller Morian: 8 lätta skytt levereras till Revals stad. Upptas 1577 i SR men inte med 1579 (1578 defekt). Med i bemanningsplan 1578 men inte i planen 1579. Nämnd i SkgR St, 1578 (SH 41:3) som Maria Anna, inte senare nämnd i Sth skg.

Depl: 1577: 9"; 1578: 46 man.

Petrus

Engelsk, erövrad på Rigas farvatten. Till Älvsborgaren Hans Nilsson för ett skepp de engelske tog av honom 1575. Vilket år? (Före 1578).

1574

Lybske Jonas/Blå Pinken

100?

Med som Jonas i SR 1578-84. Bestyckningsplan 1579 J/el B P. SR 1584: I betalning till tysken Mattias Schergll. Med i arklireg 1574-81.

Depl: 1579-82: 9" 9" 7½"; 1578: 28 man, 1579: efter Stålnäbbens (<100 ton) utredning, 33 man; 1575: 5 p, 1579: 6 p.

Röda Pinken

Skänkt till de revalska 1576. Med i arklireg 1574-76.

Depl: 1575: 12 p.

Vatehönen

I SR från 1576 som Watehönan. Förlist i Reval 1578.

Depl: 1577: 7" 7".

Rundelen/Abraham

1568/78: skänkt till Herman Fleming u å. Arklireg 1574: pinke.

Påven, döpt t Ulven

Skänkt till herr Pontus de la Gardie. Kallad fribyttarpinke i räkenskapen t SR, arklireg 1574-75: till her Pontus och Hans Berneh?? 1575 som sålde det i Danzig 1575.

Depl: 1575: 12 p.

Lybske Katten

I SR 1576-77. 1568/78: upplagd och upphuggen i Sth 1577.
Depl: 1577: 7" 6".

Svarta Draken

I SR 1577, 1579 (1578 fragment) SR 1580: upphuggen vid Skeppsholmen.
Depl: 1577: 6" 3", 1579: 6" 6" 6"; 1578: 18 man, 1579: 24 man; 1579: 2 p.

Stormpinken/Lotsmanspinken

I SR som Stormpinkan från 1576, bestyckningsplan 1579. SR 1581: till köpman Miolke? Gynther i betalning. Med i arklireg 1577-81.

Depl: 1577: 7" 5" 5" 3", 1579: 7" 7" 6"; 1578: 25 man, 1579: 24 man; 1579: 6 p.

Blodpinken i SkgR, Sth 1575-76 = Blå Pinken?

Enligt fartygslistan SH 30:11 är Rundelen och Vatehönan samma fartyg medan Abraham inte nämns. Ovanstående om dessa fartyg enligt 1568/78.

I KapR 1574 nämns Duvan*, Öرنen*, Morianen, Röda Pinken*, Liljan, Lotsmanspinken*, Bojorten, Elefantens, Katten*, Nya Påven*, Märsekrejaren, Blå Pinken*. De markerade * kan identifieras i SR.

AR 1574/13 bemanningsplan för en rad mindre inleds med Svanen, Kalmarbarken, Kalmar Björnen vidare bl a Finska Falken/F F eller barken (är i Finland).

Björneborgs Galejan

Engelske Minion

Röde David (?) annan lista i samma ordn: Björne Dansen

Wathönan

Röda Pinken

Blå Pinken

Lotsmanspinken

1576

Juten

150?

I SR 1576-82, SR 1582: Upphuggen vid Åbo 1582.

Depl: 1577: 7" 4" 3"; 1578: 35 man, 1579: efter Kalmar Falkens (150 ton) utredning, 75 man; 1579: 25 p.

Kalmar Falken

150

Återlämnad av markgreve Christoffer av Baden 1576. Kvar i SR till 1583 då den försvinner utan utg inv. Kvar i Arklireg till 1585: i Finland, lätt beväpnad. Arklireg 1586 oläsligt, inte kvar i Arklireg 1587. SMHF 5:10 har uppbörd från Falken, förlist 1587 (?), eller så var detta ett skepp som förde arkli från Kalmar Falken sedan den förliste.

Depl: 1577: 10" 8" 7", 1579: 10" 8" 8"; 1578: 46 man, 1579: efter Rosens (150 ton) utredning, 52 man; 1579: 25 p.

1577 enligt tillägg i SR 1577

(Franska) Ormen, se större skepp

Svarte Pinken

I SR 1578-81 och i arklireg 1579-81. SR 1581 till skeppare Carl Hermansson enligt K Mt brev 30/6-81 som ersättning för Röde Hunden, tagen i kung Eriks tid. Enligt RR var brevet av 19/5-81.

Depl: 1577: 7" 4", 1578: 7" 7" 4", 1581: 8" 8" 7"; 1578: 20 man, 1579: efter Stormpinkans (1574) utredning, 24 man; 1579: 6 p.

Lybske Bojorten

SR 1578: Återlämnad till tyske ägaren. Inte med i 1568/78.

Depl: 1578: 7½".

Lybska Hinden

100

SR 1578: 1578 till en fransman igen för Ormen erövrade 1577.

Depl: 1577: 10" 8" 7"; 1578: 35 man.

Jägaren

100

SR 1578: skänkt till markgrevinnan (Cecilia) 1578.

Depl: 1577-78: 10" 9"; 1578: 35 man.

Maria Anna jfr 1573, troligen felfört, enligt 1568/78 erövrade 1573 och fanns kvar 1578.

Hjorten större fartyg med endast undermaster. Sannolikt det nybyggda skeppet Hjorten.

Finske Svanen större fartyg med endast undermaster. Troligen dubbelnamn, mest sannolikt för den nybyggda Renen som tillkommer 1577/78.

1579 från Lybeck; enligt Index i SMHF 5:2 som i rubrik dock har 1579, 80, 81

Svalan Med i arklireg 1579-81 som **Odensvalan** eller **Josefs pinke**.

100?

Med i SR 1582: i betalning till en fransman Nicolaus ??.

Depl: 1582: 9" 9"; 1579: 6 p, 1580: 10 p.

Märspinken

100?

Med i arklireg 1579-83 och i SR 1582-84: skänkt till hertig Christoffer av Mecklenburg 1584.

Depl: 1582: 11" 8" 8" 9"; 1579: 16 p + 49 lätta (arklifartyg?).

Svarta Pinken, jfr 1577

Stormpinken, jfr 1574

Lille Svanen, se 1581

Lille Ängeln, se större 1581, kom Änkedrottningen till

Jonas, jfr 1574

1579 (enligt odaterad Register 1580/1)

Hägern

SR 1580: erövrade 1579. SR 1582: skänkt till Erik Bertilsson Slang 1581 enligt K Mt brev.

Enligt en källa (ProvR 1580, SH 37) Franska Hägern. Arklireg 1579-82: Hägern eller Nya Pinken.

Depl: 1579: 6 p, 1582: 8 p.

Strutsen

100?

SR 1580: erövrade på Narvafarvattnet 1579. SR 1582: Anders Lorck och Walter Laureng i betalning. **Dauids Pinken** eller **Strussen** i arklireg 1579-81. RR 22/8-82: Köpman Anders Larsson i Stockholm får den i betalning.

Depl: 1580-82: 10" 3 om 7"; 1579: 8 p.

Tre franska skepp, se större:

Franske Hjorten SR 1581: till her Pontus

Gamle Frantsen SR 1582: upplagd vid Skeppsholmen, inte med i SR 1582

(Franske) Neptunus enligt ProvR, Sth 1580: Franske N. SR 1582: Av Sigismund skänkt t Olof Gammal

1580 (enligt odaterad Register 1580/1, SH 37:10)

Hollands Byssen

SR 1580: hemma i Helsingör, erövrad av Erik Bertilsson, två märsar. SR 1582 till Hans Dugh?, borgare i Helsingör.

Depl: 1581: 11" 7".

1581

Lybske Ormen

150

Erövrad 1581 (arklireg 1581). Med i SR från 1581. SR 1587: I betalning till Tideman Corneliusson 1587 (enligt RR 22/4-86 och 18/2-87). Med i arklireg 1581-85 och ing inv till 1586.

Depl: 1581: 9" 9" 9"; 1581: som erövrad: 18 p, ändrat till 19 p (men från j till k).

Lybske Marian/Morian

100/300

I arklireg 1581. AR 1581/16 fribytarskepp, erövrat under Gotland, nästan hela arkliet levereras till Kalmar slott. Nämnt i Kalmar SR 1581 och 1583: till Tideman Corneliusson enligt K Mt brev 12/1 1583.

Depl: 1581: som erövrad: 25 p (j).

Elefanten eller Rostock Skeppet

200?

I SR och arklireg från 1581. SR 1582: till Hans Clason i betalning, kvittens 16/6-82.

Depl: 1581: 10" 10" 8"; erövr 1581: 3 p.

Lybske Lille Svanen

I arklireg 1581-82: allt till StA, Sth. I ProvR 1581 (SH 38:1) som Lille Svan. Inte nämnd senare.

Depl: 1581: som erövrad: 4 p, får 2 p.

Birsenn, troligen Hirsenn

I Arklireg 1581, anammat av herr Pontus de la Gardie enligt LönR 1581 (SH 38:12).

Depl: 1581: som erövrad: 7 hakar.

Lybske Delfin, se större

Engelske Ängeln, se större

Bojorten

med i arklireg 1582, viss uppbörd som levereras i sin helhet. AR 1582/1 bojort till Söderköping efter fetalie till Narven.

AR 1581/1 Anders Luick? Bojort togs, skyttet behölls (tillhörde kungl Majt, skeppet tillhörde A L eller någon annan? LönR 1582 (SH 39:3) Anders Loreckz bojort. Inte nämnd i SR eller arklireg 1581 (SMHF 5:1).

Depl: 1582: 6 p som utgår.

Galärer (galejor som förefaller vara verkliga roddfartyg)

Fanns i början av 1571

Lille Gripen

SR 18/5-73: upplagd vid Holmen, alla inventarier levererade 1572, 1568/78: upplagd och sjunken vid Skeppsholmen. AR 1569/1c en del av skyttet till gamla drottningen 1569.

Lille Svanen

1568/78: upplagd och sjunken vid Stockholm 1575; SR 1579: obetydligt ing inv från 1578, är upphuggen. Arklireg 1575: Upplagd i Stockholm 1575.

Hollands Galejan

SR 18/5-73: Upplagd i Kalmar; 1568/78: upplagd och sjunken i Kalmar u å. Arklireg: Inventarier till Kalmar Falken 1570. AR 1569/15 upphuggen till ved u å.

Liljan

SR 18/5-73: Söld i Stettin av sändebuden u å. 1568/78: dito 1570.

Näcken

AR 1570/16: skänkt till hertig Karl 1570. Registren: dito u å.

Förgyllde Gripen

1568/78: Tillgjord 1569. Galeja enligt AR 1570/16: Nye Galejan el F G, bör vara Nye G i M 1761: plan 1570. AR 1570/16: skänkt till hertig Karl 1570.

Nybyggda 1571-90

Under 1570-talet byggs en rad fartyg som omväxlande kallas bark, jakt och galeja. De har förts till mindre örlogsfartyg.

RR 12/8 1572 Johan till Klas Fleming vill ha byggt två galärer, en av ek och en av furu, under ledning av italienska mästare. Blev inte av eftersom italienarna lämnade landet, RR 21/9 1572.

Nye Galejen i SkgR, Sth 24/12 1572 (SH 27:2 inte Häringe J/B).

I SkgR Sth 1573 omtalas Nye G som byggdes i Finland 6/6-73 och Den andre nye galejen som byggdes i Finland 12/8-73. Skulle kunna vara Björneborgs Galejan, Nye Finske Galejan men Finske Falken/Barken kan inte uteslutas.

I SkgR 1575 nya galejan som byggdes i Finland 12/7-75: antagligen Nye Finska G

Björneborgs Galejen eller **Gripen**, se barkar

Nye Finske Galejan, tillkommer 1573/4, se barkar

Buffeln eller **Nye Galejen**, omdöpt 1579/80 till **Gripen**, tillkommer 1575, se barkar

Haliko Galejan/Nya Barken, tillkommer 1578, se barkar

Björneborgs Galejan, 1580, se barkar

Raumo Galejan, 1580 se barkar

RR 26/8 1580 en galeja ska byggas i var landsända enligt den storlek som Klas Fleming har tillsagt och undervisat.

RR 8/2-85 galejor ska på lägliga platser vara satta på stapel och byggde till nästa sommar. Årligen ska 20 eller 30 galejor byggas.

RR 20/2-85 fyra galejor ska uppslås vid Bråviken.

RR 31/8-86 leveranser till en rad galejor som uppslagits i hela riket.

Westin 314 UUB

Till maj 1587 ska i följande landsändar uppslås och fullbyggas galejer:

Västergötland	2
Öregrund med hela Roden	1
i Mälaren	1
Hälsingland	1
Ångermanland	1
Västerbotten	1
Österbotten	1
Raumo, Satakunta	1
Norrfinland	1
Raseborgs län	1
Borgå län	1

Summa 12

Städerna över hela riket ska tillhopa bygga 5 galejer

Två galejor byggs i Östkind's härad, Simtuna (?), till Sth hösten 1585 (ÖglH 1585:10).

Två byggs i Skellefteå (Västerbottens Handling 1587:6).

ProvR, Sth 1581-86: till Medelpad med ankare och järn till Nya byggning 1585/86.

ProvR 1587:

Nya galejan från Melpa 2/10-87, enligt Medelpads Handling 1586 byggd i Selånger nämns galeja från Österbotten.

nämns galeja från Raumo.

Nybyggnader i Finland 1587-90

RR 12/1-88: Fem galejor hade byggts i Finland. Fler ska byggas, däremot inga skepp eller barkar. Bör vara Ulven (Närpes), Vattuhönan (Finland, kanske avses Egentliga Finland), Raumo G, Österbotten, en till som skulle kunna vara i Raseborg. Raseborgs galejbyggning Jacob Michelsson, nämnd i SH Åbo 20/7-87; okänt vilket namn den får.

SH 46:3:

Bengt Söftringssons Räkenskap talas om uppbörd av penningar från städerna i Finland för de galejor som K Mt pålagt dem 1587.

1587 bankstäder i Österbotten, Norrfinland, Borgå Län och Raseborgs län.

1588 Österbotten G, Åbo G, Sibbo G, Esbo G samt Esbo, Sibbo och Kymmene bankstäder

I SH 46:1 nämns anno 1587:

Raseborgs galejbyggning	Jakob Mickelsson 20/7-87
Österbottens gallejen	Erik Clemetsson (?) 10/7-87
Ny Raumo galejen	Hemming Eriksson 10/9-87

I SH 46:1 nämns anno 1588:

Norrfinlands Bygning	Simon Tomasson 22/1-89
Norbotne gallejan	Grels? Andersson
Kimito Galejbyggning	27/4-88 (ligger i Södra Finland) (Zettersten har läst Rimito)

Raumo galejen	Hemming Eriksson
Sibbo galejan	Bengt Jacobsson dito 89
Esbo galejan	Oluff Jönsson
Åbo galejan	Henrik Hector dito 1589 Henrik Larsson

I SH 46:1 nämns anno 1589:

Nye Galejen i Söderfinland, Erik Clemetsson (Nya Söderfinland G) byggd i Kimito socken: skänkt till Klas Fleming i Reval 1589

Åbo G Henrik Larsson

Ny Björneborgs G Per Matsson

Ny Norrfinlands G (then galeja som byggdes i N) Simon Tomasson

Försök till summering:

Norrfinlands, Österbottens, Borgå läns och Raseborgs läns bankstäder nämns 87. Kymmene bankstad nämns 1588, okänt om någon galär byggdes där.

Närpesgalejan/Ulven troligen byggd i Närpes, Österbotten c **1587**

Vattuhönan, byggd i (Egentliga?) Finland c **1587**, ges nytt namn? (Borgå Län?)

Raumo n **87** som gal Ny R G, n 88 som R G ges namn 1588?

Raseborg n **87** galejbyggning med säkerhet ges namn direkt?

Österbottens n **87-90** (ej samtidigt som Norrbottens G som nämns 88, sannolikt samma) ges namn efter 1590?

Åbo n **88**, 89 Byggd 88 ges namn efter 1590?

Sibbo n **88**, 89 Byggd 88, ges namn efter 1588?

Esbo n **88** Byggd 88 ges namn efter 1588?

Norrfinland/Lattis n 1/89 räkenskap för Lattis finns **88** Behåller namnet

Söderfinland/Kimito n **88**, 1/89 given till Clas Fleming 89

Luovia byggning (svårläst) nämnd 1/89 Luffan?? räkenskap för en galaj **88** finns ”är 90 i K Mt flotte”, fått namn? Nedre Satakunta (Luovia enligt Zettersten) nämnd 89, 90, ges antagligen namn

Björneborg nämnd 89 **Byggd 89** ges namn efter 1590?

Övre Satakunta nämnd **1590** (ej 89) kanske Björneborg G (B ligger norra Satakunta), får i annat fall något namn

Summa 12 eller 13 1587-90.

Nedannämnda finska galärer kom aldrig med i Skeppsrullan fram till 1590-91:

Österbottens/Norrbottens galeja

Nya Esbo Galejan

Sibbo Galejan

Luovia byggning

Söderfinlands Galeja, Söderfinska Galejan Enligt SH Åbo 1589 skänkt till Clas Fleming i Reval 1589

Nya Galejan som är byggd i Björneborg enligt SkgR 1590, inte SR

Finske Svanen SkgR 90 direkt efter Norrfinlands Galejan, ej i SR 1590-91 men i SR 1592, i Åbo 1591-92

Saknas i senare finska räkenskaper: Björneborgs G, Söderfinlands, Österbottens/Norrbottens G, Esbo, G, Sibbo G, Nerbe (Nerpes?), Luovia G; kan vara Hägern, Ulven, Uttern, Finske Svanen och Österb/Norrb skulle kunna vara Nerpes G. OBS även Norrfinska G försvinner: får namn?

Summering av galejbyggnader 1583-90:

en i Roden till 1584
två på okänd ort 1584-85 (Lindormen, Jägaren) (Älvkarleby?, Östkind?)
två i Östkind levererade till Sth hösten 1585
en i Helsingfors 1586
en i Åbo 1586
en vid Selånger i Medelpad 1586
två vid Skellefteå 1587
en i Ångermanland 1587
12 eller 13 i Finland 1587-90
en i Älvsborg 1589

Summa minst 24 eller 25 stycken.

I det följande finns 31 namn, en del uppenbart omdöpta. Sannolikt har minst 5 snabbt fått andra namn och ett namn (Finske Hector) nämns endast en gång och är inte säkert galär. Det har därför sannolikt byggts högst 25 à 26 galärer.

Falken, från 1590 **Falken** eller **Koppargalejan**

Blev uppslagen i Roden och reformerad här vid Skeppsgården (SR 1584), SkgR 1584: Nya Galejan eller Falken, med koppartaket akter på kajutan (AR 1585/1). Antagligen den skeppsbyggnad som omnämns i Börstills socken i Roden i ProvR Sth 1582-84: 1/10-83. Arklireg: 1584 ny galejan som utrustades, 1585 galejan med koppartältet (inget namn), nämnd 1587. LönR 1588: Kopparjakten.

Nämnd som Koppargalejan 1597 i SkgR: uppbörd av 5 bultar (upphuggen?) i SkgR, Sth. Depl: 1586: 6", 1589-91, 93: 6" 5"; 1584, 85, 87, 89: 13 p.

Lindormen

Nämnd i SkgR 1584 skeppare Mickel Olsson: detta är dock en felskrivning för Lybske Ormen.

Nämnd i SR 1585 utan ing inv. Får arkli 1585 enligt AR 1582/2, 1585/1. Arklireg 1585: ny galeja som kallas Lindormen (Arklimäst: Lindorm Lindormsson), inget ing inv nämns 1587. MR 1590/3 arkliflottan 1591. Mantalsreg maj 1591: ligger på Strömmen.

Nämnd i SkgR, Sth 1595 uppbörd som tyder på att den avtacklas detta år. Depl: 1586: 9", 1589-91: 7"; 1585: 60 p, 1589: 24 p, 1590: 32 p.

Jägaren

Nämnd i SR 1585, har inv, i arklireg 1587, fick best 1586 (AR 1582/2, 1586/1 ny galeja). Förlist vid Narviska redan 1591 (Rullan 1591).

Depl: 1586: 7", 1589: 7½", 1590-91: 7"; 1587: 31 p, 1589: 34 p, 1590: 16 p.

Byggnadsort för dessa två kan inte anges med säkerhet. Sedan 1581 pågick byggnadsaktivitet i Östkind vid Bråviken under ledning av skeppshövitsmannen Hans Larsson: omnämnd i ÖglH 1581:3 f 22-23, RR 30/1 1583 (enligt *Zettersten 1890*, s 297) och ÖglH 1584:12, f 15. Vidare omnämns i Hälsinglands Handling 1581:3:1 och 1583:6 leveranser till

skeppsbyggning vid Rotskär (Älvkarleby). De enda nytillskott av örlogsfartyg som dessa verksamheter kan kombineras med är galärerna Lindormen och Jägaren.

Helsingfors Galejan, (Nya) Gripen

I Rullan 1586 som H G, har då inventarium, ej senare nämnd, heter därefter Nya Gripen/Gripen. Får arkli 1586 enligt AR 1586/1 arklimestare Jacob Hendersson, arklireg som Gripen 1587, i AR 1587/1: Helsingforsgalejan eller Gripen, i AR 1582/2 1586: Helsinggalejan. Helsing Galejan får arkli 1586 enligt AR 1582/2, uppbörden är exakt samma som på Helsingfors G/Gripen.

Med i SR 1593. I SkgR, Sth 1594, endast uppbörd i inv. Avrustad detta år?

Depl: 1586: 7" 7", 1589-91: 8" 3 om 7", 1593: 10" 8" 7"; 1587: 60 p, 1589: 30 p.

Åbo Galejan, med stor sannolikhet från 1587 Liljan

I Rullan 1586 som Å G, har då inventarium, ej senare nämnd, får arkli 1586 (AR 1582/2, 1586/1). I Rullan 1587 har Liljan samma placering som Å G året innan och samma rigg. I AR 1587/1 viss uppbörd från L som stämmer med en del av utgift till Å G året innan, arklireg Liljan 1587 och uppbörd till Åbo Galejan 1586 i AR 1582/2 är samma. I SR 1590. Mantalsreg maj 1591 ligger på Strömmen. SR 1592: är i Finland, brukas av Klas Fleming, inget besked, inte i SR 1593. Nämnd 1593 i Finland (Finska Cameralia, vol 49: Helsingfors proviant, AR 1593/7).

Depl: 1586, 1589-91: 7½" 7"; 1587: 50 p, 1589: 24 p, 1590: 6 p.

Hjorten

I Rullan 1587, får bestyckning 1586 (AR 1582/2, 1586/1 ny galeja) i arklireg 1587. MR 1590/3 arkliflottan 1591. SR 1592; är i Finland, brukas av Klas Fleming, inget besked. 1593 till Polen från Finland. Senast nämnd 1595 (SkgR, Sth).

Depl: 1589: 8" 8" 6" 6"; 1587: 32 p, 1589: 20 p, 1590: 18 p.

Hinden

I rullan 1587 får bestyckning 1586 (AR 1582/2, 1586/1 ny galeja) i arklireg 1587. Nämnd i Rullan 1591 i Finland inget besked, borta SR 1592. Nämnd i Finland 1592 (AR 1591/25).

Depl: 1587: 32 p, 1589: 6 p.

RR 20/2-85 fyra galejor ska uppslås vid Bråviken. Två galejor byggs i Östkind hd, Simtuna (?) levereras till Sth hösten 1585, Ögld 1585:10. Stämmer tidsmässigt bra med Hjorten och Hinden (även namnen passar ihop).

Närpes Galejan eller Ulven (svårläst) från 1587 Ulven

I Rullan 1587, får arkli 1587 (AR 1582/2, 1587/1 ny galeja), i arklireg 1587.

SR 1590: Bränd av ryssarna i Narven 1590

Depl: 1586: 8", 1589-90: 8" 8"; 1587, 1589: 30 p, 1590: 16 p.

Vattuhönan

Byggd i Finland (Egentliga F?, men kan även vara galejbygget i Borgå Län). AR 1587/1: Finske Galejan eller Vattuhönan, I arklireg 1587 som V, ej nämnd i Rulla eller SkgR som Vattuhönan

Får sannolikt ett annat namn (SR 1588 saknas) men kan ha gått förlorad.

Depl: 1587: 13 p.

I SH 44:1 ProvR, Sth 1587, finns nya galejan från Nerpes och Nya galejan från Finland, två olika: kan vara Närpes Galejan och Vattuhönan.

Älgen

I Rullan 1587 utan ing inv, får arkli 1587 (AR 1582/2, 1587/1 ny galeja) i arklireg 87.
Från Finland till Polen 1593, Senast nämnd 1594 (SkGR, Sth).
Depl: 1589-91: 8" 6", 1593: 8"; 1587: 22 p, 1589: 16 p, 1590: 30 p.

ProvR 1587: Nya galejan från Melpa 2/10-87. Medelpads Handling 1586: byggd i Selånger.
Älgen kan vara denna galeja.

Ångermanne Galejan, Svalan

LH Ångermanland 1587:1 nämns ny galeja gjord i Ångermanland, utspisning under 12 månader (samma som nämns som skeppsbygge LH Ångermanland 1585:4?).
Nämnd i LönR 1588-89 (LönR, vol 5), enligt oklar anteckning var den 1589 lika med Svalan.
Enligt löneräkenskap 1589 (SMHF 6:1) är Ångermanne Galejan samma som Svalan. Nämnd som Svalan i AR 1589/32, i LönR 89 (LönR, vol 5), i klädeslönereg 1589 (SMHF 6:1). MR 1590/3 arkligaleja 1591. SR 1590: i Narven inget besked, ej med i Rullan 1591.
Förlorad 1593 i Nyköpingsskären (SkGR).
Depl: 1590: 7½" 7"; 1589: 26 p.

Raumo Galejan döps till något?

Jfr fartyg med samma namn 1580 som från 1586 är K Mt jakt och som 1589 även kallas Raumo G.
Finns utan tvivel en ny R G, nämnd som Nya R G i SH 46:1 10/9 1587 och som R G i SH 46:1 1588, som Nya G från Raumo i ProvR, Sth 1587-90: 1588, I ProvR 1588 för Sth skg (SH 45:3): Nya galejan från Raumo från vecka 31. Ej nämnd i Rullan, Arklireg och AR som Raumo G.
Lön 89 (LönR Uppland, vol 5) Raumo Galejan, skeppare Per Mortensen, även i en koncepthandling i SH 46:6 1589; K Mt jakt eller Raumo Galejan har i räkenskap till SR 1589 (SH 46:7) ingen skeppare medan Erik Olofsson är skeppare 1590 (SH 47:1).

Österbottens Galejan, Norrbottens Galejan döps till något?

Enligt SH 47:2 är Österbottens G gjord 1588; kan vara byggd i Närpes. Nämnd i SH 46:7, Åbo 1587, i LönR 1589, nästan säkert identisk med Norrbottens Galejan, nämnd 1588, samma skeppare. SH 45:3: ProvR, Sth 1588, ny galeja från Österbotten från vecka 23.
1588: SH 46:1, Åbo: Grels Andersson skeppare för Norrbottens G, dito i Bengt Söffringssons räkenskap 1588 för Österbotten Galejan (kvittens 1587); med all sannolikhet samma galär.
Nerbe galleren (står så!) proviant i Åbo 1590 (Finska Cameralia, vol 47). Närpes ligger i Österbotten. Jfr Finske Falken nedan.

Nya Esbo Galejan döps sannolikt till något

SH 47:2: byggd 1588; sannolikt i Esbo.
Nämnd 1588 i SH 46:1, I AR 1589/32.
Espo Barken i ProvR 1589 (Finska cameralia, vol 49), kan vara Esbo Galejan.
Depl: 1589: 6 p.

Sibbo Galejan döps sannolikt till något

SH 47:2: byggd 1588; sannolikt i Sibbo. Nämnd 2876 1589 (SH 46:1).

Finske Falken (någon av de tidigare nämnda som döpts?)

Sannolikt byggd i Finland. I klädeslöneR 1588 i LönR, vol 5, Uppland står överstruket Norrbottne Galejan, ändrat till Falken, men okänt om det är rättelse eller namnändring. I SR 1589, SR 1590: i Narven inget besked, ej med Rullan 1591. Nämnd i Åbo 1591 (SH 50:1). Depl: 1589: 5" 6" 4", 1590: 8" 6" 5": 1589: 18 p.

Åbo Galejan döps till något?

I SR 1589, 1590 ingen namnändring. Anges i SH 47:2 vara byggd i Åbo skg 1588, skeppare Henrik Larsson. Ny galeja från Åbo i ProvR Sth 1587-90 nämnd 1588. Jfr Finske Hector, endast nämnd /i AR 1589/32. SH 46:1, Åbo har med Å G 1588 och 1589, skeppare Henrik Larsson. SR 1590: i Finland, inget besked, ej med Rullan 1591 och inte senare nämnd: kan ha fått namn, t ex Hägern, nämnd i Finland 1591-94 (som dock inte helt säkert är en galeja). Depl: 1589-90: 9" 8".

I ProvR 1588 (SH 45:3) för Sth skg: Nya galejan från Västerbotten från vecka 20. Nybygge av två galejor vid Skellefteå, kvittens 24/8 1587, LH Västerbotten 1587:6. Enligt Börjeson & Hafström, *Skeppshövidsmän*, s 50 bedrevs galejbygget i Västerbotten 1586 vid Storkåge (ligger vid Kåge älvs mynning strax norr om nuvarande staden Skellefteå). Bör vara några av de följande galejorna:

Havfrun

I SR 1589, MR 1590/3 arkliflottan 1591. SR 1590: i Finland, inget besked, ej med Rullan 1591. 1593 till Polen från Finland. Senast nämnd 1596 då den kan ha avrustats (Skgr, Sth, uppbörd av tackel). Depl: 1589-90: 7"; 1589: 6 p.

Serissan

I SR 1589, SR 1590: i Finland, inget besked, ej med Rullan 1591, från Finland till Polen 1593, i Stockholm 1594 (Skgr). I Skgr, Sth 1598: uppbörd av rigg; avrustad? Depl: 1589-90: 8" 6"; 1589: 6 p.

Näktergalen

I SR 1589, MR 1590/3 arkligaleja 1591. SR 1590: I Narven, inget besked, ej med Rullan 1591. Skulle gå från Finland till Polen 1593. I SMHF 6:5: lön 1594 Nattergaleien. Senast nämnd i Skgr, Stockholm 1595, utgift: detta är möjligen ett nytt skepp. Depl: 1589-90: 9" 6"; 1589: 10 p.

Uttern

I SR 1589. Överlämnad till Klas Fleming, ej i Rullan 1590, jfr Söderfinska Galejan som möjligen är samma. Galeja enligt AR 1589/32. Nämnd bland andra kronans fartyg 1591-92 i AR 1591/25. Från Finland till Polen 1593: Herrens galeja. I Stockholm 1594 (Skgr), till Polen med Sigismund, men med i Skgr 1595. Utredning om var dess arkli tagit vägen i SMHF 6:2. Depl: 1589: 7" 6"; 1589: 24 p.

(Finska) Jungfrun (någon av de tidigare som döpts?)

Sannolikt byggd i Finland. I SR 1589-93 som Jungfrun. Finska Jungfrun nämns i LönR 1590 (SH 47:8) och i LönR för 1590 (utbetalad när?) i SMHF 6:1. Mantalsreg maj 1591 ligger på Strömmen. Nämnd 14/5-92 i MR 1577/1. I Skgr, Sth 1594-95. Depl: 1589-91, 93: 8" 7"; 1590: 12 p.

Duvan

I SR 1589, MR 1590/3 arkligaleja 1591, SR 1590: i Narven, inget besked, ej med Rullan 1591
Senast nämnd i SkgR 1595, utgift (bland andra galärer).
Depl: 1589-90: 8" 6": 1589: 18 p.

Kråkan

I SR 1589-93. Nämnd 1595 SkgR utgift, 1596, uppbörd, SkgR, Sth 1598, utgift, men det
senare kan vara hertig Karls skepp.
Depl: 1589-91: 8" 7", 1593: 8" 8"; 1589, 1590: 6 p.

Älvsborgs Galejan, från 1593 Älvsborgs Barken

VglH 1587:1 Ny galeja byggs på Lindholmen (Lindormen sic!). VglH 1590:9 lön till arbete
med galejan, försenad lön för 1587? Arbete i två år med repslagning till galejan.

AR 1589/13: får 16/7 1589 arkli i Älvsborg. I Rullan i Sth 1589. AR 1589/32: nye gallejen
från Älvsborg. I LönR, vol 5 1589, SMHF 6:1, 1590 eller senare. SR 1590: i Narven, inget
besked, ej med Rullan 1591. Nämnd i Finland 1591-93, 1593 både som Ä G och Ä B (lön i
kläde, Helsingfors), kan 1592 (ProvR, Finland) möjligen vara Älvsborgs Lotsmansbåten. Att
Ä B och Ä G är samma framgår av de många gemensamma besättningsmedlemmarna 1592
och 1593 i LönR, SH 50:11. Älvsborgs Barken synes ha avrustats i Sth 1597, SkgR 1597,
uppbörd: alla segel.

Depl: 1589: 10" 9", d v s grövre kabel än någon annan galej, vilket tyder på att den snarare en bark; 1589: 20 p,
1590: 26 p (2 3/4 slangor 6 1/2 slangor, bredsidesbestyckning, inte stävbestyckning).

Norrfinnska Galejan döps till något?

Sägs i SH 47:2 (1590) vara gjord i Lattis 1589. SR i 1589-90, nämnd 1589 i SH 46:1.
SR 1591 är i Finland inget besked, inte med SR 1592.
Depl: 1589-91: 8" 7" 7".

Söderfinnska Galejan

Enligt SH 47:2 gjord i Kimito 1589. SH 46:2 Åbo: skänkt till Klas Fleming i Reval 1589. Inte
uteslutet att den är identisk med Uttern 1589.

Björneborgs Galejan döps till något? T ex Hägern

Sägs i SH 47:2 vara gjord 1589, sannolikt i Björneborg. Nya Galejan som är byggd i
Björneborg, senare enbart N G i ProvR, Skeppsholmen 1590 (SH 47:9).

Finske Hector

Nämnd i AR 1589/32, ej säkert galär men samma bestyckning som Nya Esbo Glejan som står
före. Inte senare nämnd: Åbo Galejan hade 1588 Henrik Hector som skeppare (SH 46:1, Åbo)
Depl: 1589: 6 p.

Finske Svanen (någon av de tidigare som döpts?)

Nämns före Uttern i SkgR, Sth 1590, kan därför vara galär även nämnd bland galärer i LönR
1590 (SH 47:8). SH 47:2 (diverse finska varvshandlingar), bl a kan Swane (svårläst) vara
byggd i Norrfinland 1589. I SkgR Sth 1590 står den direkt efter Norrfinlands Gal (av allt att
döma inte identisk), ej med i Rullan 1590-91 men i Rullan 1592. Nämnd i ProvR, Finland
1593 (Finska Cameralia, vol 47) och finska arkliet (AR 1593/7).
Depl: 1593: 9" 8" 6".

Den Målade galejan, Den Målade Ulven

Skeppare Simon Thomasson på Den Målade Galejan nämnd i mantalsreg 1590, senare i samma handling samma skeppare på den Målade Ulven (SH 47:6, även i SMHF f d vol 8?); den tidigare galejan Ulven bör vid det laget vara bränd. Nämnd i Viborgs fältarkli 1592 (AR 1591/25).

SödH 1593:7 Gripsholm: garnering på galejan Ulven. Sannolikt någon av de finska galejorna som fått detta namn.

Hägern

Sannolikt (men inte säkert) en galeja som nämns i Finland 1591-94. Kan vara nytt namn på någon av ovan nämnda galejor.

Jakter, Båtar (Hov och förvaltning)

Endast ett urval av fartyg som kan vara aktuella att ta med som örlogsfartyg.

Fanns i början av 1571

Gamle Drottningens Jakt

Nämnd i AR 1570/2, inte i registren, förmodligen privat.

Kunglig Majestäts Jakt (K M Jakt)

100

Byggd vid Skeppsholmen 1570 enligt räkenskap t SR 1575. 1568/78 och SR 18/5-73: tillgjord 1570, kallas där Nya Jakten. Nämnd i AR 1570/2, inte med i ing inv till arklireg 1570 men nämnd i räkenskap under 1570 då den får arkli, i utg inv till 1571 som K Mt Egen jakt.

1568/78: Till hertig Magnus v Saxon i brudskatt 1574. K M jakt med skytt till M v S anno 74 enligt AR 1569/1c och Arklireg 1574: kvittens 17/11-74 (arkliet ej skänkt). SR 1575: köpt av Magnus.

Se örlogsfartyg ovan.

Nya skärbåten

I utg inv till arklireg 1571.

Nyttillkomna 1571-90

Kanslibåten

Nämnd i SkgR 1571-73, 75, Inte i SR 1575 men i ing inv till SR 1576. Kvar till 1587 då inventarier går över till Nya kanslibåten.

Kammarskrivarbåten

Nämnd i SkgR 1571-73, 75. Inte i SR 1575 men i ing inv till SR 1576, enligt SR 1581 avrustad och inventarier överförda till Nya Kammarskrivarjakten. Den äldre båten begagnar Mats Bengtsson till skafferi.

Frökens Jakt

Tillgjord 1572 (1568/78 och 18/5-73). I SR 75-81. SR 1581: Med furstinnan av Mecklenburg (fröken Elisabet) i hennes brudskatt 1581. Med i arklireg 1576-81: skytt skänkt med fartyget. Depl: 1576: 5" 5", 1576-81: 2 p.

Nya Häringe Jakten eller Kungl Majt jakt (18/5-73) K M Bark eller Häringe barken (1568/78)? Se Barkar

Drottningens Jakt

Nämnd 1573 i räkenskap till SR 1575.

Stora skärbåten

Nämnd 1574 i räkenskap till SR 1575, samt i SR 1576 **Nya skärbåten** eller **Stora**, = Skärbåten 1570? I SR ing inv 1576 Nya S. I arklireg 1574: Nye Håpen kallas 1573 Nye S. Nämnd i SR ing inv 1576, inte SR 1575. I SR 1576 Nya eller Stora S. I SR 1577 Stora S. Denna skärbåt har hela tiden två master men den som har två master i SR 1578-82 heter Stora skärbåten. Senast nämnd i SR 1585 då uppbor den tydligen levereras till diverse. Kan vara Lilla Jakten som nämns år efter i LönR kring 1580, endast en skärbåt (nya i LönR 1581) nämns.

Buffeln, från 1579/80 **Gripen**, tillkommer 1576, se barkar.

Nya skärbåten

Nämnd i SR 1578-82, tre master, inte samma som Stora S som även nämns (två master). Upplagd vid Skeppsholmen (SR 1583). RR 24/1-77 Johan III vill att en kanslibåt byggs vid Västervik. RR 13/4-78 bara en köl uppsatt: skynda på.

Nya Barken, från 1584 **Skorstensjakten**, tillkommer 1578, se barkar.

Raumogalejan/Barken, från 1585 (?) **K Mt jakt**, se barkar (= Österbottensbarken?, se artreg 1585).

Grömen, 1585-87 även Frökens Jakt

Esping om 24 alnars köl, 8 alnars bredd byggdes i Drakenäs 1580, i utg inv en esping om 8 och en om 3 läster (Skgr Drakenäs 1580, SH 37:16). Esping om 8 läster hämtades av Clas Fleming utan kvittens 1581 (Skgr Drakenäs 1581, SMHF 4:15). Esping benämnd Grömen kom från Drakenäs 1581 och brukas vid hovet (Skgr 1582, SH 39:4). SH 36:11 hampa till stora espingen Grymen på det Nöteborgska taget 20/9 1582.

Med i SR 1584, inget ing inv. Kvar i SR 1587. Bör vara **Frökens jakt** i Arklireg 1585, i arklireg 1587 står Frökens Jakt eller Grymmen. AR 1582/2: utgift till Fröken jakt 1585.

Grömen i SR 1590: Allt tackel kommit till drev i Skeppsgården.

Depl: Dimensionerna 24 och 8 alnar för stora för 8 läster; pekar snarare på 50 ton, kanske två olika espingar men detta är av sammanhanget mindre troligt. 1589: 5"; 1585, 1587: 1 p.

(Nya) Kammarskrivarjakten, Kammarjakten/båten

SR 1581: Blev uppbyggd uppe i Mälaren 1581. Förefaller vara samma båt som finns kvar och senast nämns i Skgr 1597. Nämns även 1599/1600 och till 1603; osäkert om det är samma. Depl: 1582: 6" 6".

Uroxen

Typ? Enligt Index till Rullan 1581 tagen av Anders Sigfridsson (ståthållare Sth?) 1581. Står bland de små fartygen, typ okänd men hade två master utan stång eller märs. Förlist under Öland år.... enligt SR 1586.

Nya Jakten

I Skgr 1584-85 och SR 1584-87, en mast. SR 1589-90 nämns Nye Jakten upplagd och upphuggen vid Skeppsgården 1590 men denna har tre master och stortopp, Verkar mer troligt att detta är Nya Barken (1578), men bristen på Skgr 1586-89 gör det svårt att följa dem år från år.

Nya Jakten från 1584 kan vara Kråkan/Hertig Sigismunds Jakt, nämnd 1585-87, dock inte i SR.

Finska skärbåten

I SR 1585, 86, 87, 89, 90, 91 och kallas från 1591 (?) **Klädkammarbåten**. Skgr Finska skärbåten har samma skeppare som Klädkammarbåten, LönR, vol 5 1591.

Arklireg 1585:

Hertigens jakt arklireg eller Kråkan ej i SR jfr galeja från 1589

Frökens jakt arklireg 1587 eller Griimmen (SR: Grömmen)

Skärbåten som Mauritz Ribbing har K Mts kistor på. Artreg 1587: = i LönR 4/8 1586: Mautitz Pinke

Kammarskrivarbåten

Hertigens Jakt eller Kråkan

Nämnd i arklireg 1585, 1587. I SkgR 1584 nämns Bagarbåten eller Kråkan och i SkgR 1585 Kråkan. I LönR 4/8 1586 (SH 43:5). Beväpnad 1585 enligt AR 1582/2. Inte med i SR vilket inte heller hertigens skepp Hälsinge Lejonet eller hertigens pinke var. Kan vara identisk med Nya Jakten nämnd i SR 1584-87.

Depl: 1585, 87: 1 p.

Hertigens Pinke, se barkar m m.

RR 18/3-86 ny jakt ska byggas, 25/4-86 om de två nya jakter som byggts till v n f eget behov.

(Nya) Kanslibåten, Kanslijakten

Enligt SR 1587 ny båt från 1587. Kanslijakten/båten nämns i SR 1591-93, SkgR och ProvR 1594, Kanslijakten nämns 1595 SkgR/utgift, Kanslipinken i listor 11/99, Kanslibåten i Arklireg 1600-03. Osäkert om det är samma fartyg hela tiden.

Depl: 1589-91, 93: 5".

Lybska Lotsmansbåten

ProvR 1587, SMHF 5:9 och Röda Nr 26, odaterad ProvR, någon har antecknat 1587 (stora likheter i vilka fartyg som nämns).

Lotsmansbåten

Nämnd 1590, ProvR, Sth, i SkgR, Sth 1591-93 och SR 1592-93, 1595. Samma skeppare Olof Persson 1591-95.

LönR, vol 5 1588: hovets fartyg: lista, dito i SH 1588, 1589.

Lilla Barken, se barkar

Oxen Hårde, Kungl Majt Jakt(?), Lilla Jakten

Med i SR 1589-91. Oxen Hårda har 1591-93 Mats Sigfridsson som skeppare, K Mt Jakt har 1591 Erik Tusk, 1592 Erik Tusk och Mats S medan Lilla Jakten i ProvR 1593 har Mats S. Sannolikt men inte helt säkert att Oxen Hårda är namn på en kunglig jakt.

Depl: 1589: 6".

AR 1590/9 Den **lilla nya Jakten** 2 falkoner. En Lilla Jakten nämns 1591-93.

Kockjakten

i SkgR 1590, samma som den/de ofta nämnda kockespingarna?

Kexholms skeppsflotta

RR 9/2-83 10 starka pråmar ska byggas för Nöteborg: fördelning på orter. Åtskilligt mer om Kexholmsflottan i RR under följande år och i SH och AR. De lokala räkenskaperna för Kexholm i FRA ger bara information om lokala pråmar och båtar.

Diverse räkenskaper finns. SH 38:4: Åbo skeppsgård levererar till skeppsbyggningen vid Kexholm 10/3 1581.

AR 1581/9: *Näcken* byggs vid Helsingfors och är nu i Kexholm, den enda i Kexholmsflottan med tre master.

SH 39:10: 1582 nämns **Samson, Ålen, Laxen, Siken, Näcken, Ugglan**, beväpnade små fartyg vid Kexholm. Ålen, Laxen och Siken (kallas pinkor) riggas 1582. Fortsätter i SH 42:9 (arkli 1585), 47:6 (lön 1585-88), 47:3 (mönsterregister 1590), SMHF 5:6 (1581-85), AR 1581/9, 1581/10, 1582/2, 1583/1, 1583/12, 1583/14, Finska Cameralia, vol 43:1.

SH 47:6: 20/1 1586 finns: **Gripen, Lejonet**, Näcken, Samson, Siken, Laxen, Ålen, **Ärtan, Uttern**. Ugglan inte nämnd: omdöpt?

SH 47:3: 1590 finns **Valen, Tantheijer**, Gripen, Lejonet, Näcken, Siken, Laxen, Ålen, Uttern samma nämns i mönstring och avlöning 20/8 1591 (Finska Cameralia, vol 36) och alla utom Laxen i tackelinv 7/6 1592 (FRA 191). I dessa finns bemanningsuppgifter respektive tågdimensioner, se 1591-99.